

TISKOVINA IMPRIMEE

Exp. Savez jevrejskih opština Srbije,
11000 Beograd, Kralja Petra 71a

POB 30

SRBIJA / SERBIA

Seder Roš ašana

Približava nam se Roš Ašana. I ove godine, baš kao i prethodnih, biće održana Seder večera za Novu godinu. Uplatu za mesto možete izvršiti kod Vesne Kovačević u Košer kuhinji, najkasnije do 16. septembra. Večera će biti u petak 18. septembra u 19.30h u renoviranoj Sali u zgradi sinagoge. Cena je 700 dinara.

Šana tova!

Izdavač: Savez jevrejskih opština Srbije, Kralja Petra 71-a, POB 30, **tel:** 011/26 24 359, 26 21 837; **Fax:** 011/26 26 674, **e-mail:** bilten@savezscg.org; Izlaženje Jevrejskog pregleda pomaže Ministarstvo vera Srbije; CIP – Katalogizacija u publikaciji; Narodna biblioteka Srbije, Beograd; ISSN 1452-130X = Bilten – Savez jevrejskih opština Srbije; COBISS.SR-ID 81280012;

Glavni i odgovorni urednik: Stanimir Saša Ristić; **Tehnički urednik:** Dušan Oluić;

Svi potpisani članci odražavaju lično mišljenje autora, koje se ne podudara uvek sa mišljenjem redakcije.

Rukopisi za naredni broj se primaju do 20. u mesecu; Redakcija zadržava pravo da prilagodi priloge; Štampa: SPRINT d.o.o. – Beograd

---

JEVREJSKI PREGLED

Godina XVIII (LV) • Broj 9 • Beograd • septembar 2009. • ELUL 5769/ TIŠRI 5770.

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST

**Poklanjate nešto
što nije vaše onome
kome to ne pripada**

strana 2

VENČANJE

**Pomalo
setni
mladenci**

strane 11

INTERVJU: ALEKSANDAR NEČAK PREDSEDNIK SJOS

Dosta mi je ljigavih kompromisa

strane 5 - 7

FOTO VEST

strana 8

Komemoracija u Kikindi

KULTURA

U „Baruhu“ previše solista?

strane 14 - 15

REČ

urednika

Krivi su Rusi

Glupost je kao voda, uvek nađe put.

Neko reče da je ljudski um ograničen, ali da zato ljudskoj gluposti mede nema. Istinitosti ove tvrdnje lično sam dao antologijski doprinos, mada je u slučaju koji ću ovde da opišem pre reč o brljivosti. Nažalost, izgleda da sam jedini uočio tu finu liniju koja ih razdvaja.

Elem, vrlo zadovoljan, što mi se retko događa, sadržajem i izgledom prošlog broja (intervju sa rediteljem Egonom Savinom, priča o Majklu Džeksonu i njegovim odnosima sa Jevrejima, izveštaj sa konferencije u Pragu... baš je imalo šta da se čita), ispijao sam prvu jutarnju kaficu.

Nažalost, baš kao i sve ostalo što je lepo, moje zadovoljstvo sobom trajalo je prekratko. Čuo iz susedne sobe kolegu kako pokušava da umiri svog telefonskog sagovornika i učinilo mi se da razgovaraju baš o tek odštampanom poslednjem broju „Jevrejskog pregleda“, a onda sam, kao kroz san, čuo i kako kaže: „Najbolje će biti da ja vama dam urednika, pa vi to vidite sa njim!“. Vezu je potom prebacio meni:

- Aaa, vi ste, znači, taj urednik?! Molim vas lepo, na šta to liči, kakav je to nivo, kako možete tako nešto da objavite?! – vikala je gnevna čitateljka. Jedva sam od te paljbe uspeo da razaznam o čemu se radi. Dok su salve trajale uzeo sam brzo poslednji broj i otvorio ga da u rubrici „Dobrovoljni priloz“ proverim „na šta to liči i kakav je to nivo“. Pa, priznajem, ne liči ni na šta, a o nivou neću ni da govorim. Na moj užas mogao sam u odeljku Za Hram da pročitam: „100 evra – Olga Danon..... videti sa Isakom on je uzeo lov“. Za neupućene, pod onim „Isak“, mislio sam na našeg rabina Isaka Asiela.

Kažu ljudi da bi čovek, kada bi znao da će da padne, pre toga – seo. Na sreću, ja sam sedeo, ali malo je nedostajalo da se skljojкам sa stolice. Kada sam se delimično pribrao, a još se pribirem, pozvao sam rabina da mu se lično izvinim. Školovan, između ostalog da razume i pruži utehu, nasmejao se i rekao, otprilike, da ko radi taj i greši i da se ne ljuti na mene. Nešto kasnije javila se i Olga Danon, ne zbog tog teksta nego da se zahvali na pre toga objavljenom in memoriamu suprugu Cadiku Braci Danonu, pa sam iskoristio priliku da se i njoj izvinim. Sada, evo, i pismenim putem, izvinjavam se oboma, kao i čitaocima.

Kako je do te brljotine došlo?

Dugo već glodem „slatki“ novinarski hleb, pa me je praksa naučila da informacije koje dobijam – proverim. Tako je do mene došla i vest o uplati dobrovoljnog priloga za Hram, a ja sam uz nju dopisao sebi, kao podsetnik, da je proverim kod rabina. Uvek, znate, postoji mogućnost da je suma bila veća ili manja, da prilog nije bio dat za Hram nego, možda, za neku drugu namenu... Po onoj ruskoj „veruj, ali i proveri“ tako sam i u činio. Da Rusi kojim slučajem imaju izreku: „Piši, ali i obriši“, ja bih se, mada više ni u to nisam siguran, na vreme setio da podsetnik koji sam dodao uz informaciju obrišem pre štampanja. Pošto je nemaju, moja savest je mirna. Ako je neko kriv to su – Rusi!

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST Poklanjate nešto što nije vaše onome kome to ne pripada

Savez jevrejskih opština Srbije povodom Nacrta zakona o uređenju prostora i izgradnji, koji je usvojen na sednici Vlade Republike Srbije 9. 7. 2009. godine, izdaje sledeće saopštenje:

Savez jevrejskih opština Srbije najenergičnije se protiviti načinu utvrđenja režima konverzije prava korišćenja u svojini na građevinskom izgrađenom i neizgrađenom zemljištu kako je utvrđeno u Nacrtu zakona.

Osnovno je da država ne može da vrši konverziju prava korišćenja u pravo svojine na građevinskom zemljištu na osnovu Zakona o uređenju prostora i izgradnji pošto ovaj Zakon ne uređuje pitanje svojine već uslove i način korišćenja građevinskog zemljišta i uslov i način uređenja prostora.

Nacrtom Zakona sva pravna i fizička lica od kojih je imovina oduzimana počev od 1941. godine do 1958. godine su potpuno obespravljena. To se odnosi na sve građane Srbije, pa i na Jevreje kojima je imovina oduzeta po osnovu rasnih zakona i nikada nije vraćena.

Neophodno je pre usvajanja ovog Zakona doneti opšti, sveobuhvatni i pravedni Zakon o denacionalizaciji i povratu oduzete imovine fizičkim i pravnim licima počev od 6. 4. 1941. godine.

Donošenjem ovog Nacrta zakona nepravda se nastavlja i posle 60 godina trajno oduzima svojina i posed ranijih vlasnika od kojih je imovina oduzeta na osnovu rasnih zakona, zatim nacionalizacijom, konfiskacijom, sekvestracijom, agrarnom reformom i eksproprijacijom.

Na osnovu Nacrta zakona o uređenju prostora i izgradnji država poklanja nešto što nije njeno i predaje onome kome to ne pripada jer prethodno nije vraćeno vlasniku koji je to stekao ili izgradio, već nastavlja sa starom praksom oduzimanja sa pozivom na više interese.

Savez jevrejskih opština Srbije traži da se sve odredbe u Nacrtu zakona o uređenju prostora i izgradnji koje se odnose na konverziju prava korišćenja u pravo svojine brišu, a da se svim sadašnjim zakonitim i savesnim nosiocima prava korišćenja na izgrađenom ili neizgrađenom građevinskom zemljištu omogući istovremena konverzija ovog prava u pravo svojine kada se omogući i upis prava svojine na građevinskom zemljištu za sva ona lica ili njihove naslednike od kojih je po bilo kom osnovu građevinsko zemljište oduzimana počev od 6.4.1941. godine.

Savez jevrejskih opština Srbije smatra da se radi o daljem nanošenju nepravde koja se više nikada neće moći ispraviti, pošto se put demokratizacije države mora zasnivati na pravdi, a donošenje ovakvog Nacrta zakona je duboka i velika nepravda.

**Predsednik Saveza jevrejskih opština
Aleksandar Nećak**

PREUZETO SA WWW.SAVEZSCG.ORG

99. SEDNICA IZVRŠNOG ODBORA SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE

Teme neiscrpnne – diskutanti iscrpljeni

Pet poslednjih tačaka dnevnog reda, od 12 koliko ih je bilo predviđeno za 99. sednicu Izvršnog odbora SJOS, održanu 19. jula 2009., ostavljeno je za „bolja vremena“. Iako je burna rasprava, ili, ako se to nekom više sviđa - diskusija, sa već tradicionalnim iskakanjem iz okvira „zadate teme“ uz prečesta javljanja za reč i replike diskutantata, potrajala sedam i po časova to se pokazalo nedovoljnim da obuhvati i razmatranje veb sajta i „Jevrejskog pregleda“, pravilnike i poslovnike Saveza, megile i priznanja, informaciju predsednika i ono što se obično ostavlja za tačku „razno“.

Nakon što je usvojen zapisnik sa prethodne sednice, članstvo je upoznato i sa zapisnikom 9. sednice Radnog odbora i izvršenjem ranijih odluka IO SJOS. Potom je prisutne o rebalansu budžeta i drugim finansijskim pitanjima izvestila Olga Knežević, da bi se nakon toga čuo i izveštaj Roberta Sabadoša o aktivnostima Task forsaa.

Tačke dnevnog reda: Izveštaj sa susreta Kol Zemun i Analiza izostanka prisustva predstavnika jednog broja JO tom skupu - podelile su prisutne.

Po jednim, a to su oni koji mu nisu prisustvovali, Kol Zemun je bio debelo plaćeni hepening (što je po „Vujakliji“ engleska reč

Cvejin umesto Fogela

Na zahtev „malih opština“ predsednik JO Zemun neće ih više predstavljati u Radnom odboru

Nastavak 99. sednice Izvršnog odbora Saveza jevrejskih opština Srbije, održan 9. avgusta, protekao je u mirnijem tonu, ni nalik svom prvom delu od pre dvadesetak dana.

Prvo se razgovaralo o „Jevrejskom pregledu“ i veb sajtu SJOS. Dok na račun našeg štampanog glasila nije bilo posebnih primedbi osim one koju je iznela redakcija edicije „Mi smo preživeli“, po kojoj njen rad u „Pregledu“ nije bio odgovarajuće praćen, sajt je pretrpeo kritike. Zaključeno je da ne izgleda ni malo atraktivno kao i da bi mogao da bude bolje ažuriran.

za događaj, a u nas pežoratvni naziv za rkekoke atmosferu sa roštiljem i trubačima). Po drugima, bio je to ozbiljan skup trezvenih ljudi i uglednih gostiju voljnih da u prijatnoj atmosferi promišljaju o budućnosti jevrejske

zajednice. Takođe, podeljena su mišljenja i o tome da li je izostanak jednog broja Opština – bojkot, rezultat više sile ili, prosto, neslaganje sa načinom kako je predviđeno da se ta, suviše je reći veoma važna, tema razmatra. Mišljenje urednika ovog sajta, koji je prisustvovao i jednom i drugom „hepeningu“, (prvi je trajao kraće) jeste da su neke opštine izostale sa Kol Zemuna zbog lične netrpeljivosti prema predsedniku JO koja je bila samo „izvođač radova“ tog projekta Saveza jevrejskih opština Srbije, ali nisu htele da to kažu otvoreno nego su maskirale ocenama: „skupo“, „neprimereno“, „nenamenski utrošeno“ itd.

Nakon upoznavanja članova IO sa podužim spiskom primedbi JO Pančevo na račun predsednika Saveza i ništa kraće „odbrane“ prozvanog, i jedno i drugo dato u pisanoj formi, dakle pročitano, usledila je jednoipčasovna diskusija nakon koje su Pančevci povukli optužbe naglasivši da smenu predsednika nikada u stvari nisu ni tražili. Sat i po je otišlo u nepovrat.

Sastavljačima zapisnika ostaje „poslastica“ da još jednom preslušaju sedmoipčasovnu diskusiju pre nego što ga overe, a nama da vas sa zaključcima upoznamo čim taj posao bude završen i oni postanu zvanični.

Pismo predsednika SJOS

Aleksandra Nećaka članovima Izvršnog odbora

Poštovani,

Obaveštavam vas da će funkciju predsednika Saveza JOS u narednom periodu obavljati gospodin Robert Sabadoš, zamenik predsednika Saveza JOS.

Kako je 99. sednica IO SJOS, održana 19. juna 2009., protekla u navijačkoj atmosferi, uz neprekidno, neumesno dobacivanje i upadanje u reč, nisam bio u mogućnosti da vam se obratim i iznesem svoj stav.

Ja sam bio izvestilac za tačku dnevnog reda „Kritika rada predsednika Saveza od strane JO Pančevo“ i s tim u vezi, kao što je red, predložio sam zaključak. Taj predlog zaključka nije stavljen

na glasanje, bez objašnjenja, snagom većine članova IO Saveza. Na glasanje je stavljen predlog zaključka koji je sačinila grupa članova IO Saveza, ne konsultujući se sa mnom kao izvestiocem. Ovaj predlog zaključka je izglasan iako uslov koji je taj predlog nametao nije ispoštovan.

To je bio momenat kada sam hteo da vam se obratim i kada to ni fizički nisam mogao.

Uz izvinjenje, koristim ovu priliku da vam iznesem svoj stav, koji vas, verujem, ne interesuje, ali je moja obaveza da ga iznesem.

Suviše dugo postoji vidno razmimoilaženje u stavovima između većine članova IO Saveza i mene. To negativno utiče na homogenost zajednice, efikasnost u provođenju prihvaćenih obaveza kao i na ugled zajednice u celini.

Kako ja vidim, stav većine članova IO je da se ne treba zamerati nikom, da stvari ne treba nazivati pravim imenom, da očigledne stvari, kristalno jasne ne treba videti, da probleme ne treba rešavati nego ih ostavljati za neka druga vremena. Rečju, probleme treba gurati pod tepih.

Smatram da probleme treba definisati, analizirati i rešavati. Svaki problem i svakog **ko** ga stvara nazvati pravim imenom. Uostalom to je nekada bila i vaša odluka, jednoglasna!

Ja ne tvrdim da većina članova I.O. nije u pravu, da njihov pristup nije ispravan. Ja samo konstatujem da zbog ovih suštinskih i bitnih razlika dolazi do toga da su usvojeni zaključci, neupotrebljivi, neefikasni i da nikoga neobavezuju.

Navešću dva primera, da bi svakome bilo jasno o čemu govorim i kako ne bi bilo zamene teza.

Na vanrednoj 97. sednici IO Saveza doneta je odluka koju možete čitati koliko god puta želite, ali nikako nećete uspeti da je povežete sa povlačenjem Predloga zakona o zabrani diskriminacije iz skupštinske procedure. Nećete shvatiti da li ga Savez, u medijima obeležen kao neko ko je tražio njegovo povlačenje, podržava ili ne. Nećete shvatiti koga IO Saveza kritikuje ili osuđuje. Nećete shvatiti sta se generalno htelo ovim zaključkom, donetim posle duge diskusije koja sa njim nema dodirnih tačaka. Naravno svi znamo zašto je to tako, ali samo ja smem to glasno da kažem.

Ja sam glasao protiv, a većina članova IO Saveza za. Ja poštujem odluku i trebalo bi da je provedem, ali ona je neprovođiva. Ona je do te mere nesuvisla da nanosi štetu ugledu zajednice. Treba je duboko zakopati.

Članovi IO su zadovoljni. Doneta je odluka koja nikog ne kritikuje, nikog ne obavezuje i najbitnije je da su i vuk sit i ovce na broju. Barem prividno.

Uzگرد budi rečeno, mnoge JO se nisu odazvale pozivu za ovu sednicu i tako su prekršile Statut. Mnogi ni danas ne znaju ništa ni o tom zakonu ni o razlozima zbog kojih je Savez prozvan u medijima da je tražio povlačenje, ni zašto je nama smetao zakon koji nas štiti itd. itd.- apsolutno ništa.

Drugi primer je gore pomenuta odluka sa 99. sednice IO Saveza.

Ignorisan je predlog predsednika koji je uzگرد budi rečeno bio i izvestilac. Predložen je zaključak i usvojen na osnovu toga što se član UO JO Pančevo bez saglasnosti UO, bez ovlašćenja da govori u njihovo ime i bez prava glasa na ovoj sednici, formalno izvinila, dok je predsednik JO Pančevo, koji ima pravo glasa i koji je predstavlja, odbio da se izvini. Opet su članovi IO zadovoljni: jeste da nisu ništa rešili, ali su doneli odluku koja ni u kom smislu ne rešava nastalo stanje. Zašto je odluka uopšte donošena? Možda većina članova IO misli da odluka mora uvek biti doneta.

Nije bilo dovoljno što sam svaku kritiku i napad JO Pančevo argumentovano pobio.

To nije uzeto u obzir da bi se predsednik zaštitio od iskonstruisanih optužbi. Nije bilo dovoljno ni to što je predsednik JO Pančevo priznao moje navode. Ne, većina članova IO imala je drugi zadatak. Opet je kao i u prethodnom slučaju, grupa članova IO (uglavnom ista grupa)

u prekidu sednice, tragala za „kompromisnim rešenjem“ koje nije korektno ni prema kome, koje ruši ugled predsednika Saveza, namerno ili slučajno, da li je to bitno?

O tome da je potpuno obesmišljen rad RO Saveza ne treba ni govoriti.

Ja sam svoje stavove izneo u svom programu kada sam se kandidovao za mesto predsednika. Oni su usvojeni na Izornoj skupštini i prihvaćeni od vas.

Tokom rada sam uvideo da većina članova IO Saveza odustaje od usvojenih stavova i sprovodi neku svoju privatnu politiku i zato sam na prošloj redovnoj Skupštini Saveza ponovo tražio da Skupština preispita ispravnost mojih stavova. Skupština ih je potvrdila i ponovo usvojila. Ja te stavove zbog gore navedenog ne mogu da menjam. A naravno postoje i lični razlozi zbog kojih ne želim da ih menjam.

Svako, ko analizira sveukupne aktivnosti Saveza, kao i projekte koji su realizovani ili su u toku, uočiće značajan pomak na bolje od kada je prihvaćen moj program. Predstavljanje zajednice podignuto je na znatno viši nivo.

Ja ne vidim ni jedan opravdan razlog zašto bih išao unazad, niti zašto bih podržavao vraćanje na pozicije sa kojih smo želeli da iskoračimo napred.

Ako neko iz ličnih razloga, pa makar oni bili i opravdani, želi da izabere liniju manjeg otpora - ne treba mu to dozvoliti. Većina članova IO Saveza ne treba da podržava takve tendencije, ma kako kalkulacije govorile.

Sve to ima svoje ime. Nažalost mnoga ta imena su strane reči.

Oni koji slušaju Pavarotija ne slušaju Cecu i obratno.

Do usklađivanja stavova većine članova IO Saveza, naročito one grupe koja proizvodi „kompromisna rešenja“ i mene, ne može da dođe. Suviše smo svi ponaosob stari i formirani da bismo karaktere, životne stavove i shvatanja mogli da menjamo.

Ja neću podnositi ostavku jer verujem da nije korisno da se na brzinu raspisuju izbori, da se započeti procesi prekidaju i sve prateće što uz to ide. Naravno, ona je na raspolaganju toj većini članova IO Saveza i mogu da je aktiviraju prema svojoj potrebi.

Zato, u interesu zajednice, predlažem da se u narednom periodu, što je moguće kraćem, razgovara sa potencijalnim kandidatima. Moja je obaveza da ih u institucijama i organizacijama predstavim kao buduće predsednike i da im predam sve kontakte i veze koje sam ja ostvario.

**Predsednik SJOS
Aleksandar Nećak**

INTERVJU

ALEKSANDAR NEĆAK,
PRESEDNIK SJOS

Dosta mi je ljigavih kompromisa!

Razgovarao: Saša Ristić

Kada od izvora, kako reče pesnik, dva putića vode na dve strane, to se može smatrati donekle snošljivom, jer nije isključena mogućnost da se u nekoj tački sliju u jedan. Međutim, kada je stotinu putića (i bezbroj stranputica) situacija postaje alarmantna. Pogotovo za vodiča. On u tome ne vidi „lepotu poziva“. Naprotiv. Nezadovoljan, neće biti preterano i ako kažemo - isfrustriran, radom Izvršnog odbora Saveza jevrejskih opština Srbije, Aleksandar Nećak, predsednik SJOS, koji po funkciji predsedava sednicama i tog tela, uputio je pismo njegovim članovima - predsednicima jevrejskih opština. Iako napisano u jednom dahu, na „nervnoj bazi“, nakon prekida gotovo osmočasovne rasprave na 99. sednici IO, ono se u njemu krčkalo mnogo duže. Pismo objavljujemo u celosti, a uz njega i razgovor sa autorom, vođen tim povodom. To će vam, nadamo se, pomoći da koliko – toliko sklopite mozaik zbivanja u SJOS. Druga je stvar da li će vam se mozaik dopasti.

Zašto pismo? Zašto to što ste imali da kažete niste rekli na Izvršnom odboru?

- Sastanak Izvršnog odbora prošao je u navijačkoj atmosferi, punoj galame, međusobnog diskutovanja i dobacivanja, bez obzira na to da li sam govorio ja ili neko drugi.

Dobro, ali gde je tu vaš autoritet, vi ste vodili sednicu Izvršnog odbora?

- Nemam ga, pokazalo se da ga nemam. Već nekoliko puta se dogodilo da moj predlog bude, ne nadglasan, ne argumentima osporavan, nego čak ni stavljen na glasanje. Baš ih briga! Članovi Izvršnog odbora ga čuju, vide da im se ne sviđa i gurnu ga pod tepih.

U kojim stavovima postoji vidno razmimoilaženje između članova IO i vas?

- Ja nikada ne bih pristao da se kandidujem za predsednika ukoliko moj program ne bi bio prihvaćen. Moj program je usvojen, ali se vremenom pokazalo da nekima ne odgovara. I sada bi oni da ga kao podržavaju, onako deklarativno, a u stvari da rade po svom. Kao po onoj narodnoj: „Mož' da bidne, ne mora da znači!“ Na primer, moj program je bio da mora da postoji koordinator za kulturu, koji bi mogao da sagleda sve projekte koje razne opštine šalju, a čine to u enormnim količinama, da ih proanalizira, pa da kaže: „Gospodo, ovaj projekat je zanimljiv, koristi zajednici, a ovaj drugi može da bude, možda, interesantan na lokalnom nivou pa, za neku manju opštinu, a kako nam je guber mali, nećemo moći da ga finansiramo“.

- To što ja dođem kod tebe na rakijicu, pa usput porazgovaramo na jevrejske teme – da se Vlasi ne dosete – nije projekat koji Savez treba da finansira

Zar mi nemamo koordinatora za kulturnu delatnost?

- Na prošlom skupu 10 predsednika jevrejskih opština jednoglasno je prihvaćeno da nam ne treba. Zašto? Zato što njima, a ja u tom trenutku to nisam shvatio, više odgovara da se pare koje za to postoje – podele, pa da onda sa njima rade šta hoće.

Dobro, ali oni čak i u tom slučaju moraju da pravdaju utrošen novac, koliko god da im je projekat beznačajan sa stanovišta cele jevrejske zajednice.

- Da, ali zato su protiv mene. Neke opštine, nije bitno koje, insistiraju na tome da je kulturni projekat to „što ću ja danas da putujem kod tebe u posetu, a sutra ćeš ti kod mene! Mi to mnogo volimo. Ja kada dođem kod tebe popijemo lepo rakijicu, ti kod mene isto, a pričaćemo nešto i na jevrejske teme – da se Vlasi ne dosete“. Međutim, ozbiljnih projekata ima vrlo malo.

Mislite: izložbi, koncerata, predavanja, izdavaštva, okruglih stolova...

- Mislim na predstavljanje jevrejske zajednice sredini u kojoj živiš, to je najbitnije. Naravno, tu su i edukovanje članova, rad na

INTERVJU

ALEKSANDAR NEĆAK,

religijskom obrazovanju, negovanje tradicije judaizma... Na kraju krajeva, za mene je program i neka vrsta stručnog usavršavanja pod uslovom da je ono u interesu naše zajednice, ali od toga se beži.

U Pismu kažete: „Smatram da probleme treba definisati, analizirati i rešavati. Svaki problem i svakog ko ga stvara nazvati pravim imenom“. Po vama, izgleda, Izvršnom odboru nedostaje ono: „Popu – pop, bobu – bob!“

- Jedna grupa ljudi, pod izgovorom da se boji da ne dođe do cepanja zajednice, sklona je da probleme zataškava, a ja mislim da upravo ta njihova sklonost vodi cepanju. Oni čak kažu da probleme treba ostaviti za neka druga vremena što u prevodu glasi: „ne talasaj, pusti da na to padne prašina“. Može i tako, može se reći: „Nemojmo to sada, ostavimo za naredni Izvršni odbor“, ali to onda na narednom Izvršnom odboru treba raščistiti, a toga nema! Sistem funkcioniše tako što niko nikom ne želi da se zameri, jer će mu u nekom trenutku trebati njegov glas ili podrška. Nezameranje dovodi do onemogućavanja rešavanja problema. I, što je najvažnije, neki ljudi iz Izvršnog odbora, da ne navodim imena, na manjim skupovima nastupaju vrlo rezonski, razložno, sa vrlo oštrim stavovima, a kada dođe do glasanja na Izvršnom odboru Saveza sve to „zaborave“, pravdajući se rečima: „Ja to ne mogu, jer moj izvršni odbor to ne želi“. Znači, predsednik opštine preuzima na sebe ulogu nekog ko će samo preneti stavove svom Izvršnom odboru. On se, umesto da bude lider koji će snagom argumenta ubediti članove opštinskog izvršnog odbora u ispravnost svog stava, ponaša kao da ga nema, kao da ne može da utiče na izvršni odbor svoje opštine. Šta više, on se krije iza odluke svog izvršnog odbora koji najčešće i nema dobru informaciju, jer verujem da bi, da je ima, drugačije odlučivao.

- U Pismu navodite primer odluke Izvršnog odbora Saveza po pitanju povlačenjem Predloga zakona o zabrani diskriminacije iz skupštinske procedure kao nešto što je „okruglo, pa na čoš“, da se ona može bezbroj puta pročitati, a da se ne shvati da li Savez taj zakon podržava. Možda to tako vama izgleda, ali, ako mi je dopušteno da kažem, meni je ta odluka upravo zbog toga izgledala na-

- U više navrata predlog predsednika Saveza je bojkotovan, gurnut sa stola da se o njemu nije ni diskutovalo

judrija, onako, obrenovićevska: „Pomoz' bog čaršijo na obadvije strane!“

- Ne slažem se sa vama! Naprotiv! Po meni, ta odluka šalje poruku: „Mi ćemo da mislimo jedno, a pričaćemo drugo!“

Kompromiserska?

- Nazovi solomonska! Ako te pritisne ovaj, reći ćeš ja sam rekao ovo, a ako te pritisne onaj – ja sam rekao ono! Svima je bilo jasno šta se desilo, manje-više svima (moram da imam rezervu pošto ima među nama i onih kojima nikad ništa nije jasno), a to je da nisu smeli da definišu svoj stav i onda su tražili modus da ne kažu ništa, ali da ispadne da su, ipak, nešto rekli. Nije to bio neki politički, diplomatski, manevar nego ordinarna brljotina.

Zašto brljotina?

- Zato što više ne može da se ispravi. I znate šta još? Većina onih koji su glasali uopšte nije shvatila koliko je to važno. Siguran sam da 80 posto njih nisu čak ni pročitali taj zakon. Odluku su, ovakvu kakva je, doneli na insistiranje Beograda (JO Beograd p.a.).

Druga, po vama, kompromiserska odluka Izvršnog odbora Saveza doneta je u vezi kritike JO Pančevo na vaš rad, koju ste, kažete, „argumentovano pobili“, ali da to „nije bilo dovoljno“. Tvrdite da ta odluka nije „korektna ni prema kome“ i da „ruši ugled predsednika Saveza, namerno ili slučajno“ dodajući da to i nije bitno? Kako bi ta odluka po vašem mišljenju trebalo da glasi?

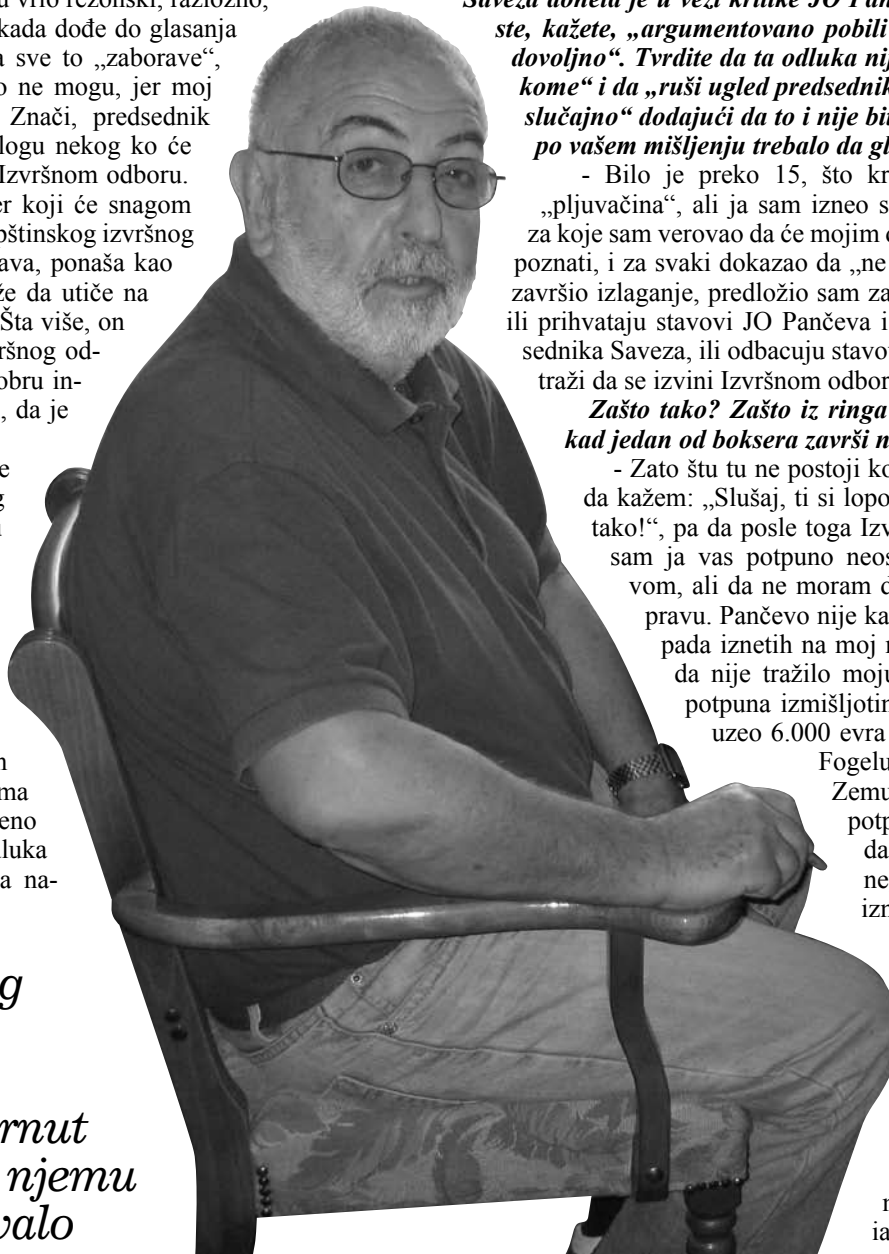
- Bilo je preko 15, što kritika, što napada, što „pljuvačina“, ali ja sam izneo samo nekoliko primera za koje sam verovao da će mojim dragim prijateljima biti poznati, i za svaki dokazao da „ne drži vodu“. Kada sam završio izlaganje, predložio sam zaključke, po kojima se, ili prihvataju stavovi JO Pančeva i osuđuje loš rad predsednika Saveza, ili odbacuju stavovi Pančeva od kojeg se traži da se izvini Izvršnom odboru Saveza zbog njih.

Zašto tako? Zašto iz ringa mora da se izade tek kad jedan od boksera završi na patosu?

- Zato što tu ne postoji kompromis. Ne mogu ja da kažem: „Slušaj, ti si lopov, ali ja ne mislim baš tako!“, pa da posle toga Izvršni odbor zaključni da sam ja vas potpuno neosnovano nazvao lopovom, ali da ne moram da priznam da nisam u pravu. Pančevo nije kazalo da ne stoji iza napada iznetih na moj rad, ono je samo reklo da nije tražilo moju smenu. A napadi su potpuna izmišljotina: da sam ja odnekud uzeo 6.000 evra i dao ovome (Nenadu Fogelu, predsedniku JO Zemun p.a.) za projekat, a

potpuno je transparentno da je on za to dobio više nego deset puta manji iznos, i to ne od mene nego mu ga je odobrio Izvršni odbor.

Drugo, da sam ja nametnuo Fogela, kao predstavnika malih opština u Radnom odboru, njemu (Davidu Montijasuu, predsedniku JO Pančevo - p.a.) iako sam ga podsetio

PRESEDNIK SJOS

na sednicu kada je Ljli Popov (predsednica JO Zrenjanin - p.a.) istekao mandat. Tada sam ja predložio Fogela, što niko nije komentarisao. Sada, nešto manje od godinu dana posle toga, on se setio da na 99. sednici Izvršnog odbora tvrdi da sam mu Fogela nametnuo. Zašto baš tada? Zašto su uopšte svi ti napadi bili na toj sednici? Da to nije to sve bilo napakovano tako da bi se odbranili od toga što je Montijas rekao da je deo razloga što nisu prisustvovali skupu „Kol Zemun“, na kojem je razgovarano o budućnosti naše jevrejske zajednice, bio njegov animozitet prema Fogelu?

Zar ne postoji mogućnost da neko, ko nije zadovoljan radom Fogela kao predstavnika malih opština u Radnom odboru, zatraži njegovu smenu? Pretpostavljam da Nenad Fogel ne mora da izgura ceo mandat kao što ne morate ni vi.

- Naravno, ali ne možete čoveka da skidate sa funkcije zato što, na primer, ima plave oči. On treba da bude sklonjen zato što nije uradio to, to, to i to! Ne može Nenad Fogel da bude sklonjen sa tog mesta zato što Montijas misli da predsednik jevrejske opštine Zemun sve koristi za sopstvenu promociju. Znači, odredite se gospodo, kritikujte Nenada Fogela, ali zbog njegovih grešaka! Recimo, jedna od optužbi Jevrejske opštine Pančevo je da ja ne dozvoljavam da se Nenad Fogel stavi na dnevni red. Ali ni to nije tačno! Ta tačka je bila na dnevnom redu 95. sednice Izvršnog odbora. Jasna (J. Čirić, predsednica JO Niš - p.a.) je tražila da to bude stavljeno na dnevni red. Ona je ustala i rekla nešto kao: „Ja nemam šta da kažem, zna se ko je Nenad Fogel!“ i sela. Niko, ama baš niko, nije reagovao. Ni Montijas! Ja sam pitao Pančevo zašto ne traže da to bude tačka dnevnog reda, jer ja bih je sigurno uvrstio. Ne! Oni traže da ja stavim po svom uverenju Nenada Fogela na dnevni red. Ja nemam šta da napadam Nenada Fogela, prema tome – to je to. I još nešto, ja sam stavio na 99. sednici Nenada Fogela da bude izvestilac sa „Kol Zemuna“. Bio im je tu, pa što ga onda nisu napali? Ali je vrlo simptomatično da je Pančevo, koje je poznato po dobrom roštilju i koje je dobar domaćin kada se ide kod njih, što ja veoma cenim, jako zasmetalo što je posle diskusije na brodu na kojem je održan „Kol Zemun“ bilo posluženje. Nivou Davida Montijasa ne priliči da se posle jedne tako ozbiljne diskusije o budućnosti naše jevrejske zajednice – jede.

Na kraju Pisma kažete da nećete podnositi ostavku, ali predlažete da se u narednom periodu, što je moguće kraćem, razgovara sa potencijalnim kandidatima za predsednika Saveza jevrejskih opština Srbije. Ako je tako, zašto bi se uopšte razgovaralo, pa još i u što je moguće kraćem periodu?

- Trenutno se nije isprofilisao određeni kandidat ili kandidati. S druge strane, zajednica je u nizu projekata. Donosi se Zakon o nacionalnim manjinama, donosi se Zakon o povraćaju imovine... Mislím da bi bilo nekorektno sa moje strane da ja sada kažem: „Gospodo, ja odoh, a vi se snalazite!“ Zato sam rekao da neću da podnosim ostavku, ali da svako ko misli da je vreme da se sklonim treba da izađe na sednicu, to kaže i preuzme odgovornost za svoje reči i posledice. Druga stvar u toj celoj priči je da su se kandidati pojavili i da je neka predizborna kampanja počela.

Na osnovu čega to tvrdite?

- Prvo, nije slučajno da se u više navrata predlog predsednika bojkotuje, da se o njemu ne diskutuje, da se on gurne sa stola i da se izlazi sa predlozima koji nisu ni slični onome što sam predložio. I to se već drugi put dešava tako što se ista grupa ljudi povuče u stranu i bez konsultacije sa mnom, koji snosim odgovornost prema medijima, javnosti, ministarstvima, ambasadama... donese novi predlog za koji sam govorio da ga neću podržati i on bude izglasan. Znači, grupa ljudi konstantno na taj način ruši ugled predsednika i to ne može da bude slučajno. Jasno je odakle vetar duva.

Vama možda, ali ne i nama. Odakle?

Grupa ljudi konstantno ruši ugled predsednika Saveza i to ne može da bude slučajno. Jasno je odakle vetar duva

- Od grupe koja je od početka bila protiv koncepta koji smo usvojili. Ona bi i dan danas da se promeni Statut, da se vrati na staro, da u Izvršnom odboru sedi jedno 10 ljudi iz Beograda koji će uvek preglasavati male opštine i koji će, naravno, favorizovati ideje Beogradske opštine. Iako, to tvrdim, nijedan predlog Jevrejske opštine Beograd nije odbijen od kako sam ja predsednik. Suština našeg rada nije da se nadglasavamo nego da delamo u interesu jevrejske zajednice. Zašto Beograd insistira na tome da, kao najveća opština, mora da u Izvršnom odboru bude zastupljen toliko da donosi odluke koje želi.

Pretpostavljam da ste se prihvatili mesta predsednika Saveza jevrejskih opština da biste radili na dobrobit naše zajednice. Šta će biti, ako zbog vaše želje da se ništa ne gura pod tepih, da stavovi ne budu „okrugli pa na čoš“, da se „popu i bobu“ kaže šta kome sleduje, opštine, koje su osnivači Saveza, odluče da iz njega istupe? To bi onda značilo da ste svoju misiju kompletno promašili, odnosno, da ste zajednicu, koliko-toliko jedinstvenu, razbili. Zar demokratizacije satkana od kompromisa koliko god bili bolni? Zar ne mislite da nekada treba i popustiti zarad mira u kući?

- Sve zavisi od toga zašto kuća puca. Ako kuća može da pukne zbog zemljotresa onda preduzimate određene inženjerske radove koji to treba da onemoguće. Ako kuća može da pukne zato što su joj loši temelji, onda se preduzimaju drugačiji radovi. Međutim, ako kuća puca zato što je neko granatira onda je ne možete odbraniti. Ako osnivač insistira na nečemu što je za zajednicu štetno ili na nečemu sa čime se ostali ne slažu on onda zloupotrebljava svoje pravo... Hajde da uzmemo ovaj primer: Evo, svi su, ili bar većina, protiv Fogela. Šta sprečava jevrejsku zajednicu u Zemunu da kaže: „Šta, mi vam ne valjamo?! Doviđenja, mi odosmo, a vi radite šta hoćete!“

Ništa, samo što bi u tom slučaju Savez bio oslabljen za jednu opštinu!

- Kako onda predsednik može da napravi kompromis u tom slučaju? Tako što će tražiti da se Zemun ne može napadati bez osnova, bez razloga, nego činjenicama, pa će onda Zemun da se odbrani ili neće. Sigurno je da predsednik Saveza neće da izigrava nekog koji će da zapušava rupe. On je dao program koji treba da nas objedinjava. Ako program nije dobar, dajte drugi.

Dobro i šta sad. Argumentovano se ospori rad Nenada Fogela, a on se naljuti i istupi sa sve svojom opštinom i – opet smo na istom.

- Tako je, to se i dešavalo. A znate ko je sprečio da se zaista i desi? Ja!

Kako?

- Pa, tako što je na jednom Izvršnom odboru traženo da Fogel bude izbačen iz tog tela. Iako je to bilo protiv Statuta, doneta je odluka. Onda su Zemunci rekli da, ako je tako, oni ne žele da ostanu. I onda sam ja otišao u Zemun, razgovarao sa njihovim Izvršnim odborom, pa onda razgovarao ovde i doveo do toga da se to ne dogodi, jer optužbe protiv njega nikada nisu dokazane niti opravdane.

A šta je to stavljano predsedniku te jevrejske opštine na dušu?

- Radilo se o tome da je gradeći kuću, navodno, ušao u parcelu Zemunskog jevrejskog groblja, 20 centimetara ili šest metara – ne mogu sada da se setim. Ja sam tražio da platimo geodeta koji će da izađe na teren i to ustanovi. Nenad Fogel je to prihvatio, Izvršni odbor nije! Zašto? E, to nikada nismo doznali.

Još jedan Srbin među Pravednicima

Na ceremoniji u čast Dragoljuba Trajkovića, nedavno održanoj u Vrtu pravednika među narodima, u Jad Vašemu, medalju i certifikat u njegovo ime primila je ćerka Nada Đurašević-Trajković (na slici), a u prisustvu ćerke Tihomira Ungara, preživelog Holokausta.

Margita i Marsel Ungar i njihovo dvoje dece Olga i Tihomir, živeli su u Banatu. Avgusta 1941. godine banatski Jevreji su deportovani u Beograd da bi muškarci, među kojima i Marsel, bili zatvoreni u logor Topovske šupe, dok je ženama i deci privremeno bilo dozvoljeno da ostanu u gradu.

Nešto pre konačne likvidacije (od 12.000 beogradskih Jevreja 10.000 je ubijeno u Holokaustu), oktobra 1941., Dragoljub Trajković, železnički službenik, čuo je da će preostali Jevreji u Beogradu biti deportovani u logor na Sajmištu.

Na sam dan deportacije pohitao je do stana u kojem je bila porodica Ungar, rodbinski povezana sa njegovom suprugom, i prebacio ih u svoju kuću gde ih je krio i opskrbljivao koliko je mogao. Posle izvesnog vremena uspeo je da im pribavi falsifikovana dokumenta i da Margitu i njeno dvoje dece prebaci u blizinu Svilajнца. Novcem dobijenim od Margitine sestre Ruže, koja je, udata za nejevrejina, živela u Beogradu, plaćao je tamošnjim seljacima da ih sakriju i posećivao ih je mesečno snabdevajući ih hranom i pićem. Ungarovi su tako dočekali kraj rata.

Dragoljub Trajković je tako postao jedna od 22.700 nejevreja koji su do danas proglašeni "Pravednicima među narodima" zbog toga što su, reskirajući svoje i živote porodica, spašavale Jevreje od sigurne smrti.

Komemoracija u Kikindi

Na Jevrejskom groblju u Kikindi je 14. avgusta održana komemoracija povodom 68 godina od deportacije Jevreja iz kikindske opštine u koncentracione logore. Na spomenik Jevrejima stradalim u Drugom svetskom ratu, vence su položili članovi Jevrejske zajednice u Kikindi i predstavnici lokalne samouprave. Pre 68 godina, 14. avgusta, 1941. godine, fašisti su pohapsili sve Jevreje koje su zatekli u Kikindi i odveli ih u prihvatni logor u Novom Bečeju odakle su, nakon šest nedelja, deportovani u beogradske logore Sajmište i Banjica. Posle rata, u Kikindu se vratilo njih šesnaestoro. Romana i Željko Tomić, glumci Narodnog pozorišta u Kikindi i Ana Grbić i Branimir Knežević, članovi JO Kikinda izveli su prigodan program. Komemoraciji su prisustvovali i predstavnici lokalnih medija. **J. Grbić**

REAGOVANJA

NA MARGINAMA ČLANKA „KUD PLOVI OVAJ BROD?“

Nisam optimista

Potrebno je pažljivo upravljati kormilom našeg broda, i ne zaboraviti da povremeno i kompas valja baždariti

Prolog 1.

Nedavno, u emisiji jednog od naših televizijskih kanala, upitan je jedan od učesnika, poznati jevrejski intelektualac, o svom identitetu. Pitanje nije postavljeno sa provokativnim namerama. Naš sunarodnik je, ne trepnuvši, odgovorio: „Srbin – jevrejskog porekla“. Učesnici emisije nisu komentarisali ovaj odgovor. Po mom viđenju, odgovor nije jasan. Šta su to Srbi – jevrejskog porekla (ili Finci kurdskog porekla..., ili Tunizani eskimskog porekla – i tako u nedogled)?

Prolog 2.

U Statutu Saveza naša zajednica je definisana kao „etničko-verska“ (ili „versko-etnička“) – šta god to značilo.....?!

Prema članku „Kud plovi ovaj brod“ stiče se utisak da je pokrenuta jedna šira diskusija Jevreja Srbije sa ciljem definisanja sopstvenog identiteta i opstanka. Sam članak ocenjujem kao početak vredan poštovanja. Ako je moja pretpostavka tačna, onda hajde da tražimo zajednički imenitelj kroz sučeljavanje različitih mišljenja, viđenja, argumenata, - pa i emocija. Potrebno je pažljivo upravljati kormilom našeg broda, i ne zaboraviti da povremeno i kompas valja baždariti.

Svestan sam da nije osobito popularno započinjati od Adama i Eve: velika je vremenska distanca, ne bazira se na istoriji, već na „narodnom pamćenju“, a apokrifni spisi nisu pouzdan dokaz.

Mi smo potomci semitskih plemena koja su, negde u biblijska vremena, primila monoteizam, zatim i Dekalog – nespornu osnovu i danas aktuelnu etiku i morala. Na osnovama Dekaloga jevrejska plemena se ujedinjuju i osnivaju teokratsku zajednicu, čitav milenijum pre pojave hrišćanstva. Ne znam u kojoj meri, i da li, jedna teokratska zajednica od pre tri milenijuma, može nositi naziv „država“, ali samu terminologiju ne smatram bitnom. Nije sporno, međutim, da su

stanovnici ove zajednice razgovarali (zajednički jezik), proizvodili (zajednička ekonomija), razmenjivali proizvode (trgovina), sudili i bili suđeni (pravosuđe), ratovali (vojna komponenta jedne organizovane zajednice). U to doba granice u svetu, pa ni u našoj prapostojbini, nisu bile stalne.

Da rezimiram: ne sasvim verodostojni podaci, ali i sociološka logika određuje milenijum pre Hrista kao milenijum kakve-takve „državnosti“ jevrejskog naroda uz potpunu, delimičnu, ili formalnu samostalnost. Formalna samostalnost jevrejske države prestaje u 87. godini naše ere. Jevreji su rasuti po celom svetu i u nastupajuća dva milenijuma nigde nisu dobrodošli. Proganjani su, ali su opstali. Teško je razlučiti da li su Jevreji opstali zahvaljujući svojim duhovnim vođama ili mržnji sredine koja ih nije prihvatila i držala ih u odvojenim zajednicama (geto). Pretpostavimo da su oba ova činioca imali stanovitu ulogu u našem opstanku. Za poštovanje su svi rabini i jevrejski učenjaci čija dela mnogi ne poznaju, ali koji su fanatično čuvali i sačuvali naš narod. I sećanje na Jerusalim. Ritual nas obavezuje da se pri nekim molitvama okrenemo ka našoj prapostojbini, ka Jerusalimu, i izgovorimo: „Dogodine u Jerusalimu“.

U Evropi, devetnaesti vek karakteriše naglašeno iskazivanje nacionalnog identiteta i formiranje nacionalnih država. U zapadnoj Evropi, u izvesnoj meri, slabi i verska netrpeljivost, tačnije: ustupa mesto izraženom nacionalnom senzibilitetu. Reakcija naših predaka je optimistička. Uklapaju se u nova vremena, usvajaju (i razvijaju) kulturu zemalja u kojima žive, bore se u ratovima zemalja čiji su od nedavno građani i pokušavaju da budu „Nemci Mojsijeve vere“, „Mađari Mojsijeve vere“ i sl. Naši sunarodnici u

istočnoj Evropi i dalje žive bez promena: govore Jidiš, neguju „štetil kulturu“, klezmer muziku, proučavaju Toru i Talmud, čekaju Mešijaha i povremeno doživljavaju (ponekad i preživljavaju) pogrome.

Vreme je pokazalo da naši preci i na istoku i na zapadu Evrope, ostaju corpus alienum (strano telo), eventualno tolerisani, ali nikad smatrani „svojima“.

Napokon, Jevreji – cionisti zaključuju da je opstanak moguć samo u nacionalnoj pradomovini. U zemlji gde će Jevreji oživeti ivrit, isušiti močvare, ozeleniti pustinju, obrazovati se u svojim školama, raditi i stvarati potomstvo, moliti se Bogu – ako su vernici i svoju zemlju braniti svim sredstvima.

Posle dva milenijuma galuta, država Izrael postaje stvarnost.

Holokaust nije tema ovog izlaganja, kao ni analiza političkih prilika u Izraelu. Problem međusobnog odnosa demokratije i teokratije pripada onom delu jevrejske populacije koja je odabrala Izrael za svoju otadžbinu. Ipak, kao Jevrejin koji Izrael smatra prirodnom maticom svih Jevreja, ne gajim iluziju o verskoj toleranciji. Ali, koja je vera tolerantna? Ipak, priznajem, da bi bilo takoreći nemoguće izbeći teološki kriterijum pri aliji budućih građana Izraela. Uobičajeni sociološki parametri (jezik, kultura, običaji, način života) nisu primenljivi, u ovom slučaju.

Vratimo se našem „Brodu“: kakva je budućnost Jevreja u Srbiji? Moja predviđanja nisu optimistična. Kakva je mogućnost da naša deca sklope brak sa Jevrejinom ili Jevrejkom? Realno - zanemarljiva. A unuci ili prauunci? Brakovi sa Jevrejima se mogu sklapati i van granica ove zemlje, ali onda to više nisu Jevreji Srbije. Možda će se neki naš praukunak setiti da ima nekog Jevrejina među precima...! Neće mu oči zablistati kada ugleda belu zastavu sa dve plave trake i Magen Davidom i neće ustati na zvuke Hatikve...! Pa ipak, dok smo mi živi negujmo sve dokaze našeg prisustva u ovim krajevima. A neka i potomstvo vidi da su za vreme dvomilenijumskog galuta i ovde živeli Jevreji.

Moji stavovi za kraj:

- Ja se izjašnjavam kao Jevrejin, ne samo „poreklom“ nego i po ubeđenju;

- Ja sam agnostik;

- Moja matica je Izrael, ali moja otadžbina je Srbija;

- Ne mogu prihvatiti definisanje naše zajednice kao etničko-verske;

- Koliko god da smo malobrojni, po mom viđenju, mi smo u ovoj zemlji nacionalna manjina;

- Vršenje religioznih obreda čini značajnu komponentu naše prošlosti, delom i sadašnjosti, što zaslužuje poštovanje, ali ne smatram ih glavnim činiocem jevrejskog identiteta. Smatram da opstanak jevrejskog naroda, u budućnosti, neće zavisiti od religije.

A. Darvaš

REAGOVANJA

Mozaik bez najvažnije kockice

Deo svetske štampe, a i naše, izveštavao je o prekomernoj upotrebi vojne sile u Gazi, a tek tu i tamo pominjao ispaljivanje Hamasovih raketa "kasam" na izraelska civilna naselja

Pod naslovom "Imam prava da ne ćutim" objavljen je u junskom "Jevrejskom pregledu" intervju sa dobrim poznavao-cem problematike Bliskog istoka novinarom "Politike" Boškom Jakšićem. Detaljan i opširan, intervju zahteva komentar i poneko mišljenje koje se ne poklapa sasvim sa u njemu iznetim stavovima.

Pre i iznad svega, utisak je da u svim komentarima i intervjuiima o tom složenom mozaiku Bliskog istoka i arapsko - izraelskog sporenja, nedostaje jedna kockica – bezbednost Izraela ili, jasnije rečeno, pravo na život izraelskog naroda. Dobro je poznato da je Izrael vrlo mala zemlja, okružena arapskim državama, slikovito rečeno, ostrvce u Arapskom moru. Zna se, takođe, da je prošlo 60 godina od formiranja Države Izrael, ali je manje poznato, bar široj javnosti, da je njen opstanak još na "ivici noža". Tu jednostavnu činjenicu kao da dovoljno ne uvažavaju ljudi od pera, razni komentatori, analitičari, dobronamerni ili zlonamerni, pa i političari. Sve ostale kockice poput: brutalne upotrebe sile, odmazde, mešanja uzroka i posledica, relativizovanje događaja, stavljanje znaka jednakosti tamo gde ga nema itd. ne mogu da zamene onu pravu.

U razgovoru je bilo je reči o antisemitizmu, Durbanu, pret-njama Irana, stereotipima iz vremena nesvrstanih - što je suviše za jedan intervju, ali bismo mogli da se zadržimo na tri najvažnije, tri ključne teme za Izrael: Zidu, Jerusalimu i Gazi.

Izgradnja zida prema Zapadnoj obali podigla je mnogo buke i prašine. Čak je osnovan i neki "međunarodni sud" uglavnom od učesnika koji žive daleko i nisu izloženi niti trpe posledice svakodnevnih upada i terorističkih napada! Počevši od Kineskog, istorija pamti mnogo zidova. Uvek su ih podizali oni koji su se branili, pa to čine i danas. Događaji su pokazali opravdanost podizanja zida prema Zapadnoj obali. Zvanične statistike pokazuju da su proteklih nekoliko godina znatno opali upadi na izraelsku teritoriju i broj terorističkih napada.

Što se tiče statusa Jerusalima, intervju sa g-dinom Jakšićem ne daje odgovor na pitanje: zašto je Jaser Arafat, šef PLO, odbio ponudu izraelskog premijera Ehuda Baraka da prihvati istočni deo Jerusalima? Neki odgovor savakako postoji, ali su nama, čitaocima, koji se obaveštavamo samo iz onoga što plasirju mediji, takve informacije nedostupne. Ostaje nam, dakle, da nagađamo. Možda je hteo ceo Jerusalim ili nije ni želeo da dođe do mira između Izraela i Palestinaca?

Po pitanju sukoba u Gazi, deo svetske štampe, a i naše, neprekidno je donosio izveštaje o prekomernoj upotrebi sile prikazujući slike razaranja, ranjenih i poginulih civila. Tek tu i tamo našao bi se poneki komentar o ispaljivanju raketa "kasam" na teritoriju južnog Izraela i to isključivo na civilna naselja. Za lovce na senzacije to nije

IDF o Gazi

Izrael je nedavno objavio dokument od 160 stranica pravdajući vojnu ofanzivu u Gazi.

U izveštaju "Operacija u Gazi – pravni i činjenični aspekti" (The Operation in Gaza – Legal and Factual Aspects) zaključuje se da je jevrejska država imala puno pravo da se, akcijama preduzetim tokom decembra prošle i januara ove godine, odbrani od neprekidnog raketiranja svojih građana i drugih Hamasovih terorističkih nedela. Napadajući izraelske civile i stavljajući palestinske građane u opasnost, Hamas je prekršio međunarodno pravo, kaže se u izveštaju i dokumentuje. Takođe, u njemu se mogu videti, do sada neobjavljene, pojedinosti o sveobuhvatnoj istrazi Izraelskih odbrambenih snaga (IDF) pokrenutoj radi provere tvrdnji raznih grupa da je armija tokom intervencije prekršila međunarodno pravo. S tim u vezi, ispitani su navodi o raketiranju bolnica i objekata Ujedinjenih nacija, upotrebi belog fosfora i uništavanju privatnih poseda od strane pešadije.

Neki od nalaza IDF objavljeni u pomenutom dokumentu za sada su provizorni s obzirom na to da je istraga i provera pojedinih tvrdnji još u toku.

bila udarna vest iako je raketiranje iz pojasa Gaze trajalo godinama. Treba podsetiti da je područje Gaze vrlo gusto naseljeno civilnim stanovništvom i da se Izrael odatle potpuno povukao još 2004. godine. Šta se posle toga dogodilo? Umesto da se pretvori u zonu mira i ekonomskog prosperiteta za tamošnje stanovništvo, postalo je Hamasov placdrom za ispaljivanje raketa na južni Izrael. Hamas je postavljao lansirne rampe u gusto naseljene delove grada, smeštajući skladišta eksploziva i oružja u škole i slične objekte, što je, prema zakonima rata zločin, baš kao i stvaranje živog ljudskog štita od civila. Što se tiče Izraela, cilj je bio jasan: uništiti lansirne rampe, rakete, skladišta eksploziva i oružja, a ne - osveta. Odredba o prekomernoj upotrebi sile može se upotrebiti u, na primer, uličnim demonstracijama, dok se u ratnom sukobu ona odmerava prema otporu neprijatelja! Najzad, moram da kažem nešto i o rešenju - dve države, jedna pored druge. Najstrašniji scenario za budućnost Izraela bio bi kada bi se u početku formirala relativno umerena Palestinska Vlada koju bi vrlo brzo srušila neka militantna teroristička organizacija slična Hamasu ili Hezbolahu čiji je cilj jasan – uništiti Izrael. Rakete "kasam" ispaljene sa Zapadne obale bile bi praktično na pragu Izraela i ne bi trebalo da lete ni 15 niti 20 km nego samo 500 metara.

Msc. Jozef Baruhovic

DOGADJAJI

VENČALI SE SONJA DEMAJO LUNGINOVIĆ I ALEKSANDAR MOŠIĆ

Dvaput štepovano

Piše: Saša Ristić

Usamljenik Adam, sačekao je Evu u Rajskom vrtu da mu je Bog dovede. Hiljade godina kasnije, Inženjer Aleksandar Mošić, čekao je u noći 29. avgusta, u beogradskoj sinagogi svoju Evu, Sonju Demajo Lunginović, učiteljicu u penziji, doduše ne u Raju, to dolazi kasnije, nego ispod hupa koja simbolizuje njegov dom. Hupa je otvorena sa sve četiri strane jer je, kaže predanje, naš praotac Avram bio gostoljubiv prema namernicima bez obzira na to sa koje strane dolazili. Koliko će gostoljubivi biti Sonja i Aleksandar ne znamo, ali u tom za njih tako romantičnom trenutku, u njihov, za tu priliku sklopljen, dom prisutni su mogli da uđu samo pogledima. Radoznalim, nasmešenim, suznim... osećanja je bilo napretek.

Pre nego što se sam čin venčanja i ulaska mlade pod mladoženjin krov zbio, Aleksandar je, kako tradicija nalaže, (ove obaveze, neka nam rabin Isak Asiel, koji ih je venčao, ne zameri, Adam je, čini nam se, bio oslobođen) morao da potpiše venčani ugovor - ketuba. Njegove odredbe pročitane su dovoljno glasno, pred brojnim svedocima, kako bi se obznanile dužnosti koje mladoženja preuzima na sebe u odnosu na suprugu. Mošićeva ruka nije zadrhtala.

Bilo bi to jedno obično jevrejsko venčanje da mladenci pripadaju generaciji (to, jasno, za mladu "ne važi") seniora i zajednice. On je rođen 1919. godine, a ona – izvol'te pa je pi ako ste „interesntni znati“, jer takva vrsta istraživanja prevaz hlabrost ratnog dopisnika. Uostalom, njemu je ona devojčica, je najvažnije.

- Teško je biti sam – kaže Aleksandar udovoljavajući novi skoj radoznalosti. - Svakom je potreban životni partner. Tek l imaš bliskog i intimnog prijatelja možeš da budeš ceo čovek čoveku je potrebno da ima uz sebe nekog sa kojim može da ra vara, razmeni utiske i deli radosti.

Sonja i izabranik njenog srca, već imaju, ne naročito dugačak, bračni staž. Venčani su građanski u februaru ove godine, pa se ne bi moglo reći da su baš "pripravnici" u tom "poslu". Iskustva zajedničkog života koja su od tada stekli su takva da ne mogu jedno drugo dovoljno da nahvale.

- On ima jako mnogo kvaliteta i nemam šta da mu ispravlj- jam. Čak nema ni nekih navika koje bi mi smetale – kaže Sonja dodajući da je po temperament ona svakako življa. - Odlično se uklapamo, a kada se i dogodi nekom od nas da "iskoči iz šina" tada prasnemo u smeh, jer smo jako dobro svesni naših godina. Smiren kakv jeste i pun nežnosti, Aleksandar mi je divan oslonac, prezadovoljna sam.

- Ne mogu dovoljno da je nahvalim. Ja nju, smem to da kažem baš kao neki mladić, mnogo volim!

Kao što već vekovima sva jevrejska slavlja moraju da budu začinjena jednom notom sete, tako je bilo i ovo. Jasno je da ovom paru zrelih "golupčica" nije bilo do ove "parade" koja više priliči mladim ljudima. Šta ih je onda nagnalo da, nakon građanskog, sklope i verski brak, stanu pod baldahin, ispiju vino i razbijaju čašu?

- Supruga i ja ovaj čas doživljavamo kao odavanje počasti u pr-

vom redu našim majkama, a onda i očevima. Majke su nam život dale. Ulazeći na ovaj način u ovaj brak mi ispunjavamo njihove želje sa kojima su one otišle pred streljački stroj. To je za ljude naše generacije ožiljak koji ćemo nositi do kraja života.

- Ovo versko venčanje je ispunjavanje duga prema našim porodicama kojih gotovo da više nema. U mojoj porodici Demajo sto i više godina niko se nije ovako venčao. Poslednje versko venčanje bilo je ono bakino i dekino 11. januara 1904. Eto, ja, njihova unuka, morala sam da im ispunim to da odem i Izrael i stanem nogom na njegovo tlo, kao i da se venčam u sinagogi.

Posle ceremonije venčanja, kojom prilikom je rabin, sasvim primereno, preskočio da mladence uputi u tajne bračnog života pravdajući se rečima: "Teško da bih ja vama mogao da govorim o tome, pre bih od vas mogao nešto korisno da čujem na tu temu!" prešlo se na čestitanja i zakusku. Iako to verovatno nikog ne interesuje preterano, neka potpisniku bude dopušteno da od svih đakonija izdvoji pastel čiji ga je prvi zalogaj vratio u detinjstvo. Ali, nećemo o tome, dovoljno je bilo sete, vratimo se veselju. Možda će nam u tome pomoći komentar jednog od gostiju:

- Građansko, pa versko venčanje. Hmmm, pa to je, znači, dvostruki štep. Ima da drži, tu kidanja nema!

*Nijedno
jevrejsko veselje
ne može
bez malo sete*

OMLADINA

FUDBALSKI TURNIR
„LEDINE 2009.“

Makabi - SJOS, drugi

U nogometnom vaterpolu po letnjem pljuskaju fudbaleri SPS-a bili bolji „plivači“ od „Makabejaca“ i osvojili prvo mesto

Fudbalska ekipa „Makabi-Savez Jevrejskih opština Srbije“ učestvovala je na humanitarnom turniru u malom fudbalu „Ledine 2009“. Dobrom selekcijom igrača ostvaren je veliki uspeh na ovom takmičenju. U konkurenciji 26 fudbalskih ekipa, Makabi je osvojio drugo mesto, predstavljajući našu zajednicu u najlepšem svetlu. Utakmice su se prvo igrale po grupama. U našoj, u kojoj je bilo pet ekipa, Makabi je osvojio prvo mesto. Zatim je usledila nokaut faza turnira gde je Makabi u visokom stilu dogurao do finala. Nažalost u finalnoj utakmici u izuzetno otežanim vremenskim uslovima (kiša je nemilosrdno padala tokom celog meča), ekipa SPS-a se bolje snašla i pobeđila sa 2:0. U Ledinama se nalazi spomen obeležje stradalim Jevrejima, pa je time učešće ekipe koja predstavlja Jevrejsku zajednicu Srbije od izuzetnog značaja. Bilo je ovo prvo učešće našeg tima na turniru u Ledinama posle više od 20 godina.

Danijel Bogunović

Vreme sporta

Jevrejska omladina Srbije je u Zrenjaninu, pod pokroviteljstvom SJOS i uz punu podršku tamošnje jevrejske opštine, posle dužeg vremena organizovala međuklupski susret održan od 27. do 28. juna. Okupljanje je realizacija ideja proisteklih na studentskom seminaru u Ježevici i predstavlja nastavak saradnje mladih Jevreja naše zemlje. Zrenjanin je izabran i zbog toga što se u njemu svake godine održava Makabijada, pa su gostoprимljivi članovi opštine stekli zavidno organizacijsko iskustvo.

Učesnici su bili smešteni u „Domu za učenike“, idealnom za ovakav tip druženja. Nakon smeštanja usledilo je okupljanje u šetačkoj zoni i susret starih prijatelja, a zatim večera u restoranu „Banatska koliba“. Tamo su se omladinci sreli sa članovima Jevrejske opštine Osijek, koji su pristigli da bi učestvovali na Makabijadi. Nakon toga, druženje je nastavljeno u prostorijama JO Zrenjanin, a prisustvovali su mu i pripadnici srednje generacije. Posle se prešlo na zabavu uz živu svirku u jednom od gradskih klubova.

SUSRET U ZRENJANINU

i rasonode

Sutradan, oko 11 časova, na sportskim terenima organizovani su fudbalski susret i takmičenja u raznim sportskim disciplinama. Nakon ručka učesnici su mogli da uživaju u muzici i karaokama, kao i da u međusobnim razgovorima iznesu mišljenja o međuklupskom susretu.

- Omladinci, bilo ih je 35 iz Novog Sada, Subotice, Beograda i, naravno, grada domaćina, oduševljeni su. To nam otvara mogućnost da sledeće aktivnosti organizujemo za još veći broj učesnika, među kojima bi bili i mladi iz nekadašnjih jugoslovenskih republika – kaže Danijel Bogunović, predsednik jevrejske omladine Beograda, ne propuštajući da istakne da su im domaćini „maksimalno izašli u susret“. - Predsednica JO Zrenjanin Ljiljana Popov je imala puno razumevanja za naše mladalačke želje i potrebe, a Đorđe Sekelj, omladinac, pokazao se kao izuzetan organizator i pravi domaćin ovog susreta, stavljajući do znanja da zrenjaninska jevrejska opština ima na koga da se osloni u budućnosti. Nadam se da ćemo u skorijoj budućnosti imati još neka okupljanja omladine baš u ovom lepom gradu.

POZIV

Ovo se ne propušta!

Poštovani omladinci,
Od 28. decembra 2009. do 8. januara 2010. Taglit-Birthright program organizuje obilazak Izraela.

To je jedinstvena prilika za jevrejske omladince sa prostora bivše Jugoslavije uzrasta od 18 do 26 god. da potpuno besplatno posete i dožive Izrael.

Putni troškovi i dvanaestodnevni boravak su u potpunosti pokriveni od strane organizatora. Jedini uslov je da osoba koja želi da se prijavi nikada nije boravila u Izraelu preko nekog organizovanog programa, kao i da nije živela u Izraelu posle 12. godine.

Program obuhvata obilazak većine značajnih mesta među kojima su: Zid plača, Dolina suza, Mrtvo more, Crveni kanjon, kao i gradovi Jerusalem, Tel Aviv, Jafa, Haifa. Takođe, predviđen je i boravak u kubucu u pustinji.

Biće to vrlo zanimljiv i dinamičan obilazak, uz pratnju vodiča. Prvobitni plan je da formiramo ex-yu grupu, koja bi imala najviše 21 člana. Ukoliko bude manje prijavljenih, formiraćemo grupu od 11 osoba. Za učesnike ovogodišnjeg Taglit programa, planiran je vikend, pripremni seminar, koji će se krajem oktobra održati u Nišu. Tamo će učesnici biti u prilici da поближе saznaju šta ih očekuje u Izraelu, da se upoznaju sa pravilima putovanja, ali i da se međusobno bolje upoznaju. Taglit Birthright program pruža mogućnost Jevrejima širom sveta da na poseban i veoma zanimljiv način osete Obećanu zemlju. Bila bi velika šteta za mlađe članove naše Jevrejske zajednice da to svoje besplatno pravo ne iskoriste. Podsećamo da se ono pruža samo jedanput do navršavanja 26. godine. Prijave sa imenom i prezimenom, datumom rođenja i vašim e-mail adresama pošaljite na e-mail: dani_palace@yahoo.co.uk.

Više informacija možete dobiti preko navedenog e-maila, ili pozivom na broj 063-88-93-898. Rok za prijavljivanje je do 5. oktobra. Organizator putovanja Danijel Bogunović Predsednik Jevrejske omladine Beograda

KULTURA: OTVORENO PISMO

KO I ZAŠTO ŽELI KRAJ “BRAĆE BARUH”?

Horove ubijaju, zar ne?

Nekada

Bio jednom u jednoj zemlji, sećate se, zvanog Jugoslavija, jedan stari, dobri hor. Osnovan pre 133 godine, kao Srpsko-Jevrejsko pevačko društvo, prebrodio je dva svetska rata, mnoge lokalne, gadne krize, besparice i opstajao, napredovao... Spajao gde je pucalo, veselio kad je bilo tužno, oplakivao kada se nestajalo, slavio kada je trebalo i, uopšte, bio simbol suživota nas, Jevreja, i Srba. Davali su mu podršku, pevali u njemu i upravljali njime ljudi kojima je i svetska muzička scena aplaudirala: Preger, Danon, Savić, Kalef i mnogi drugi. U poslednjih pola veka nosio je ime po poginulim herojima, antifašistima, našem ocu i ujacima braći Baruh.

Godine 1991. sve se raspalo – hor ne! Menjali su se pevači, dirigenti, publika, ali je duh Hora, njegov umetnički program i ugled postajao sve bolji, a ime je postalo poznato i van granica zemlje, promovišući i Jevrejsku opštinu Beograd i celu Jevrejsku zajednicu u Srbiji.

Pre nekoliko godina, Hor se izdiže iznad amaterskih kriterijuma i sve više kvalitetom privlači pažnju muzičke javnosti. Mnogobrojni nastupi, nagrade i pohvale, odlične kritike i, nadasve, vernost publike, davali su potsticaja članovima i upravi Baruha da se još više trudi. Sami su sebi dizali prečku i sa osmehom je preskakali, a nama, članovima porodice Baruh, ispunjavali srce ponosom što tako dobar hor nosi tako časno ime.

Očekivalo bi se da uprava JOB to ceni i podržava. Međutim, sve značajnija sredstva koja je donacijama obezbeđivala predsednica Hora nisu se na njega, nažalost, uvek i trošila.

Uprava Hora, Umetnički savet i članovi, koji su većinom nejevreji, ali naši prijatelji, sa ponosom i zadovoljstvom izvode jevrejsku muziku, želeći da kroz uspeh Hora dokažu svoje umeće, lepotu i vrednost naše muzike. To znači: što više nastupa, što bolji koncerti - to veća afirmacija kroz takmičenja i turneje. Istovremeno, to na najbolji način reprezentuje JOB i Jevrejsku zajednicu. Tako je i bilo.

Prošlog leta, počinje tenzija. Bezrazložno, bar za nas posmatračke sa strane, posle svih tih uspeha, zbog spora između tadašnjeg v.d. dirigenta, Zekića, predsednice i dela Hora, nastaje haos. Pošto mu nije uspelo da privatizuje Hor, v.d. dirigent je smenjen (uzevši bespravno horske uniforme, projekte i note) i sa delom članova Hora Baruh osnovao novi, konkurentski hor, koristeći sve što je preuzeo od Baruha.

U pomoć dolazi maestro Dejan Savić i stari članovi i prijatelji Hora, održava se nova audicija, dolazi novi dirigent i posle svega mesec dana rada, Hor braća Baruh opet briljira u Opatiji (Bejihad 2008. g.). Štaviše, od dolaska maestra Đorđa Stankovića, u poslednjih godinu dana, tri veličanstvena koncerta na Kolarcu ostavljaju prisutne sa suzama u očima i bez daha: novembar “Baruh i gosti” sa tri hora, mart “Špansko sefardsko veče”; 133. godišnjica... Pljušte pohvale, a i pozivi na gostovanja.

Nedavno

Poslednja davno planirana turneja je za Utreht (Holandija), u julu. Za to predsednica Hora mesecima sakuplja sredstva i, uz ona već uštedjena, put je bio obezbeđen. Međutim, iz JOB stižu nagoveštaji da novca za Hor nema! Neisplaćeni su i neki računi, minimalni honorari solistima i

honorari dirigentu.

Dakle, novac za Hor je ušao na račun JOB, ali ga za potrebe Hora nema. Kako? Nema ni objašnjenja.

Prijatelji i naša porodica su pozvani u pomoć i odlučili smo: Osnovaćemo Udruženje prijatelja Hora Braća Baruh i pomoći, koliko možemo, finansijski i moralno, naš Baruh.

Rečeno – učinjeno. U junu registrovano, Udruženje je u kratkom roku počelo da prikuplja sredstava za Hor i na njegov su račun stigle i prve uplate, namenjene isključivo Horu.

Očigledno je to bio povod da se, sada već smenjena predsednica Hora, posle skoro četiri godine DOBROVOLJNOG BESPLATNOG USPEŠNOG rada neosnovano i bez dokaza optuži za krađu novca i razreši dužnosti. U odsustvu.

Dirigent preuzima i tu palicu i danonoćno trči između proba, JOB-a, Udruženja, dok, sada bivša, predsednica koristi sve svoje sposobnosti da prikupi kroz Udruženje sredstva koja nedostaju za put, drži rezervaciju karata i smeštaja, kontaktira organizatore...

Novoosnovano Udruženje moli za sastanak sa upravom JOB da bi usaglasilo i konkretno pomoglo putovanje u Holandiju. Logično je da JOB učestvuje sa plaćanjem većeg dela troškova (od novca koji je već odavno na računu, dobijen za Hor), a da Udruženje uplati ostatak do punog iznosa od do tada prikupljene sume. Tokom sastanka saznajemo da JOB nema više novca koji bi trebalo da ima i ostajemo u dogovoru da plate bar avio karte, a sve ostalo, do punog iznosa, sakupiće u nekoliko dana Udruženje.

Počeli su pozivi i grozničavo sakupljanje novca / pozajmice od prijatelja Hora. Tri dana pred put, zatvorena je konstrukcija. Iste večeri - hladan tuš: JOB neće da da ni dinara ako od fonda Buki Finci ne dobije još obećanih 1.000 evra. Na probi Hora, u 10 uveče, dva dana pred put, saznajemo: odobreno!

Pošto se ljudi drže za reč, a ne za rogove, Udruženje uplaćuje za

PROMENE U HORU «BRAĆA BARUH» *Predsednica razrešena funkcije*

Veće Jevrejske opštine Beograd je 25. juna 2009. donelo odluku o razrešenju Marlene Pavlović funkcije predsednice Hora «Braća Baruh». Razmatrajući njen rad kao predsednice Hora, Veće JOB-a je konstatovalo da je ona obezbedila donacije koje su značajno poboljšale materijalnu osnovu Hora i da je svojim radom doprinela rezultatima koje je Hor postigao, ali da je istovremeno učinila brojne povrede Statuta i drugih opštih akata JOB-a, što je diskvalifikuje za obavljanje funkcije predsednice Hora. U nastojanju da ne remeti rad Hora razrešenjem predsednice, Veće JOB-a je uložilo izuzetan napor da prevaziđe probleme koji su nastali navedenim postupanjem Marlene Pavlović. Posle direktnog razgovora sa njom, na sednici održanoj 25. juna 2009. Veće je zaključilo da ne postoje nikakve garancije da će se Marlena Pavlović ubuduće pridržavati normativnih akata JOB-a pa je odlučilo da je razreši funkcije predsednice Hora «Braća Baruh».

smeštaj i osiguranje i, po dogovoru, dolazi po karte u JOB kako bi sa njima podigli vize. Predsednik JOB opet menja mišljenje i kaže da od puta nema ništa! Bez obrazloženja. Dirigent gubi takt i viče: "Zašto!?"

G.din predsednik odlazi bez odgovora. Neko ko ima "vlast" ne mora da ima i razlog.

Mi smo narod koji demokratiju gaji od skoro, pa nije ni za čuđenje. Nekima. Sada se nema kud. Ako se ne plate i karte, propašće uplaćeni novac, raspašće se Hor, jer ljudi mesecima očekuju to putovanje, spremaju se, uzeli su godišnje odmore, dali i svoj novac... To je i rečeno predsedniku. Opet se u panici crpe poslednja prijateljstva i JAT odobrava da izda karte sa delom uplate i sačeka povratak Hora za ostatak. Jer, u Holandiji zastupamo i Srbiju! Pa zar baš moramo uvek tako, da pokrивamo samovolju i iracionalne lične razmirice, na nečiju dobru volju i mišiće? Na sam dan puta, polazimo po vize u ambasadu, a Hor na aerodrom s tim da im dirigent donese vizirane pasoše.

Iznenenadjenje

JOB je u ambasadu poslao po službenici pismo konzulu da Hor oduštaje i da im se ne izdaju vize! Totalna opstrukcija, kraj svemu!

Ipak, predstavica Udruženja probila se do konzula. Objasnila. Zvao je i ambasador Izraela. Urgirali su ljudi koji su slušali Hor, vole ga i poznaju nas, razvoj događaja i veruju nam. Konzul je promenio mišljenje ali, i pored sve dobre volje, tehnički vize nisu mogle da budu gotove odmah, a avion nije mogao da čeka. Poleteli su članovi koji su već imali « Šengen », a ostali su se vratili i podigli vize tek popodne. Za let dva dana kasnije. Izgubivši dva noćenja, dva dana radionice i jedan nastup. Sve već uplaćeno.

U Holandiji, nov hladan tuš, destruktivnost, zlo: 27 članova Hora tamo sačekuje e-mail JOB u kojem piše da Baruh ne dolazi jer nema novca. Pa ko su tih 27 ljudi tamo, neki uljezi? Da li je to normalno? Sabotirati sopstveni Hor? Zašto? Uprkos svemu, u Utrehtu: četiri divna koncerta i aplauzi. I Baruh je opstao.

Epilog

Nezvanično saznajemo da će od 1. septembra i dirigent, maestro Stanković, dobiti otkaz. Obrazloženje? Zašto bi to sada odjednom bilo važno kada JOB-om rukovode ljudi koji očigledno ne žele dobar hor (ali koriste Horski novac!), ni kvalitetnog dirigenta, ni otvoren način rada, niti Udruženje koje želi da pomogne Horu i JOB-u?

NOVE KNJIGE

Jevreji u Jugoslaviji (1944-1952)

Kraj ili novi početak

Pod ovim naslovom iz štampe je nedavno izašla knjiga istoričarke Mladenke Ivanković, a u izdanju Instituta za noviju istoriju Srbije, koja na oko 400 strana daje naučno viđenje života i rada jevrejske zajednice Jugoslavije u pomenutom periodu

„Iako su posleratne jevrejske zajednice bile obnovljene kao verske zajednice, jevrejsko rukovodstvo je vremenom počelo da umesto verskog karaktera Saveza potencira nacionalni, u nameri da ubrza proces prilagodavanja. Najvažniji zadatak koji se postavljao pred pripadnike jugoslovenske jevrejske populacije je bio da zajedno sa ostalim jugoslovenskim narodima rade na izgradnji "novog života u novoj Jugoslaviji", kako je glasila popularna krilatica tog vremena. Novi društvenopolitički uslovi su iziskivali promene u načinu organizacije i realizacije novih sadržaja uz negovanje starih tradicija. Iz tog razloga je bilo nužno stalno pilagodavanje novonastalim okolnostima i životnoj realnosti“ stoji, između ostalog u knjizi koja počinje od prisutnost jevrejskog stanovništva na teritorijama od kojih je formirana jugoslovenska država pre njenog proglašenja, da bi se završila individualnim i organizovanim iseljavanjem Jevreja iz SFRJ.

Poslednja pakost

Na dan generalne probe za nastup Hora 27. avgusta povodom Dana Vlade Srbije, dirigent nalazi promenjenu bravu na vratima sale za probu. Unutra se ne može! Horisti stoje pred vratima prostorija gde su note, pijanino, kostimi i sve što je Hor svojim radom obezbedio. Da se odustane? To ne bi ličilo na Baruh! Proba se seli u Studentski park, peva se na otvorenom, kroz letnju noć odzvanja harmonična melodija. Ljudi se zaustavljaju, aplaudiraju, slušaju... I poneki novinar. Šta njemu reći? Da je majka JOB izbacila svoje neomiljeno dete na ulicu?

Šta želimo ovim napisom?

Da saznate činjenice. Da razmislite ko u vaše ime donosi odluke, sprovođi ih, raspolaze sredstvima i kako. Ko vas informiše i ne daje dokaze o iznetom, ko ne poštuje normativne akte za koje ste glasali. Ko u vaše ime i za vaš račun prima i otpušta, žari i pali, igra se ljudima i sudbinom Hora, institucijom koja postoji i opstaće duže od jednog mandata, makar to bio i Napoleonov!

Tražimo pomoć, savet i ZAŠTITU. Molimo za podršku vas, članove JOB, posebno Savez jevrejskih opština Srbije. Treba da se čuje i vaš glas. Ne može da postoji Hor bez dobre uprave niti bez dirigenta tog kalibra, koji žanje uspehe, bez pevača koji će da odu sa dirigentom jer je za njih ON autoritet.

Tražimo u ime Hora zaštitu SJOS kao šire zajednice. Tražimo podršku od vas, članova JOB, jer ste vi skupština, najviši organ JOB, i vama odgovaraju za svoje odluke i postupke. Nadamo se da nećete svojim ćutanjem ili nezainteresovanošću postati saučesnici u nepravdi učinjenoj Horu i časnim ljudima.

Sprečite na vreme ubistvo Hora Braća Baruh.

O svemu što je napisano posedujemo kompletnu dokumentaciju i spremni smo da je svim zainteresovanim ponudimo na uvid.

Polazimo od Statuta JOB po kome je JOB obavezna da finansira delatnost Hora.

Cilj nam je da pomognemo da SADAŠNJINAJSPEŠNIJI SASTAV HORA BRAĆA BARUH OPSTANE I OSTANE POD KROVOM NAŠE ZAJEDNICE.

Jedini živi potomci porodice Baruh:

Jean – Claude Baruh, sin Bore Baruha, sa porodicom,

Dolores K. Moreno, ćerka Sonje Baruh, sa porodicom,

Alkalaj Isa, sin Sonje Baruh, sa porodicom

e-mail : sela@libero.it

IZ SINAGOGE

VELIKI PRAZNICI

JAMIM NORAIM –
STRAŠNI DANI
ROŠ AŠANA 5770

Petak,
18. septembar 2009.

18:30 Večernja služba
za Roš ašana
I dan

19:30 Seder Roš
ašana - večera

Subota
19. septembar 2009.

08:15 Jutarnja služba
za Roš ašana
I dan

18:00 Popodnevna
služba za Roš
ašana I dan

18:30 Večernja služba
za Roš ašana
II dan

Nedelja,
20. septembar 2009.

08:15 Jutarnja služba
za Roš ašana
II dan

18:40 Popodnevna
služba za Roš
ašana II dan

19:00 Večernja služba
za kraj Roš
ašana

19:23 Avdala

JOM KIPUR

Nedelja,
27. septembar 2009.

16:45 Minha
17:15 Seuda mafseket
(obrok pred
post, prijave
kod Vesne
Kovačević)

18:15 Večernja služba
za Jom kipur

Ponedjeljak,
28. septembar 2009.

08:00 Jutarnja
molitva za Jom
kipur

10:50 Mazkir

11:20 Musaf

16:00 Minha

17:50 Neila

18:50 Večernja molit-
va za kraj Jom
kipura

19:08 Avdala

SUKOT

Petak,
2. oktobar 2009.

18:00 Erev Sukot

18:45 Suka

Subota,
3. oktobar 2009.

08:40 Jutarnja
molitva

10:30 Suka

17:30 Minha

18:00 Večernja molit-
va za II dan

Sukota

18:30 Suka

Nedelja,
4. oktobar 2009

08:40 Jutarnja
molitva

10:30 Suka

17:30 Minha

18:00 Suka

18:30 Večernja
molitva za kraj
praznika

18:57 Avdala

ŠEMINACERET

Petak,
9. oktobar 2009.

17:45 Večernja
molitva

Subota,
10. oktobar 2009.

08:40 Jutarnja
molitva

17:15 Minha

18:00 Erev Simhat

Tora

Nedelja,
11. oktobar 2009.

08:40 Jutarnja
molitva

17:30 Minha

18:15 Večernja molit-
va za kraj praznika

18:44 Avdala

PISMA UREDNIŠTVU

Radi znanja
i pamćenja

Bilo je prijatno čitati u „Jevrejskom pregledu“ br.6 da je u beogradskoj sinagogi „Sukat šalom“ postavljen novi Aron Akodeš od orahovine i da su svici Tore svečano smešteni u njemu! Povodom toga, prisetih se davnih šezdesetih, kada se devastirani hram uređivao za ponovno korišćenje. Tada je Novosadska jevrejska opština pomogla Beogradsku darujući joj dve Tore sa srebrnim ukrasima, dva luster a i 50 sedišta (sa zadnje galerije) iz svoje sinagoge. Cela rekonstrukcija je uspešno završila i mi, Novosađani, bili smo prisutni na otvaranju obnovljene sinagoge. Sećam se, da su pored mene, koji sam tada bio raše kol, prisutni bili i potpredsednici prof. dr. Teodor Kovač i Mirko Sekelj kao i dr Karlo Fišl. Prisetih se ovoga, u želji i nameri, da se i taj trenutak sačuva od zaborava i zabeleži negde u istoriji Beogradske sinagoge! Vredno radi znanja i pamćenja!

Pavle Šosberger, Novi Sad

Molba židovske općine Zagreb

Radi upotpunjavanja teksta o prošlosti bjelovarske bolnice, mole se svi koji nešto znaju o životu i radu dr Regine Atijas iz Bihaća, rođene 1902. godine, od oca Avrama, veroučitelja u tom gradu, da se javi dr. Habeku na tel. (##) 385 91 37 12 112, e-mail dubravko.habek@os.t-com.hr ili knjižnici Židovske općine Zagreb na tel. (##) 385 1 48 62 753

Zahvaljujemo
Katici Halbror

Kao i nekoliko puta do sada, gospođa Katica Halbror je poklonila veću količinu herbicida za uklanjanje korova i divljeg rastinja na Jevrejskom groblju u Beogradu.

Zahvaljujući ovoj donaciji Jevrejsko groblje u Beogradu je rešilo problem korova i trave i dovelo kompletnu površinu u odlično stanje.

Komisija Hevra kadiša se toplo zahvaljuje gospođi Halbror na ovom korisnom poklonu.

M. Grinvald

Letnji meseci u jevrejskom kalendaru

Piše: Robert Kovač

Tamuz je četvrti mesec u sinagoyalnom kalendaru. Uvek ima dvadeset i devet dana. Mlađak ovog meseca prema kalendarskim pravilima može da pada samo na nedelju, utorak, četvrtak ili petak. U Zodiijaku ima znak zmaja ili raka.

Av (prema aškenaskom izgovoru Ov) je peti mesec u sinagoyalnom kalendaru. Uvek ima trideset dana. Mlađak ovog meseca prema kalendarskim pravilima može da pada samo na ponedeljak, sredu, petak ili subotu. U Zodiijaku ima znak lava. Najtragičniji momenat jevrejske istorije – uništenje jerusalimskog Hrama – desilo se ovog meseca.

Leto je period tuge u jevrejskom kalendaru. Posebni dani meseca Tamuza i Ava govore o tome, kao i dešavanja tokom Drugog svetskog rata na prostoru bivše Jugoslavije.

Post 17. dana meseca Tamuza ili *Šiva asar be-Tamuz* (9. jula 2009. godine) predstavlja podsećanje na probijanje zidina Jerusalima, koje su izvršili najpre Vavilonci, a potom, vekovima kasnije, i Rimljani. Taj datum označava početak jednog perioda uzdržavanja, tokom kojeg, kao i za vreme sefira – brojanja omera – radosne proslave poput venčanja tradicionalno nisu dozvoljene.

Taj period, koji u petom mesecu, u Avu, postaje još sumorniji, traje *tri sedmice* i vrhunac postiže na *Tiša be-Av* (9. dan meseca Av, od sumraka 29. do sumraka 30. jula 2009. godine). To je najžalosniji dan u godini, jer predstavlja podsećanje na rušenje oba Hrama: prvog 586. godine pre naše ere i drugog 70. godine naše ere. Posle je doveden i u vezu sa drugim katastrofama koje su se, slučajem, dogodile u isto doba godine, kao što je proterivanje Jevreja iz Španije 1492. godine i izbijanje Prvog svetskog rata.

Za razliku od ostalih, tzv. običnih postova, koji traju pola dana, od zore do sumraka, 9. Av zahteva uzdržavanje od hrane i pića od zalaska do zalaska sunca. Osnovni elemenat njegovog poštovanja jeste čitanje proročke knjige Plač Jeremijin (Eha),

tokom kojeg vernici obično sede na podu ili na niskim stolicama, što je znak žalosti. Pre ulaska u sinagogu skidaju se kožne cipele i ne nose se talit (molitveni šal).

Nakon dubina žalosti već sledećeg Šabata čitaju se reči proroka Isaije (Ješajahu): „*Tešite, tešite narod Moj...*“. Narednih šest Šabata se nadamo boljoj sreći u novoj godini koja nam predstoji. Ovih sedam Subota stvaraju atmosferu sve većih isčekivanja i vode ka sezoni velikih

jesenjih praznika.

Istorija Jevreja na prostoru bivše Jugoslavije u letnjem periodu ima puno tužnih momenata. Iz Subotice 1. jula 1942. godine masovno su odvedeni Jevreji na prisilan rad. Iz Karlovca su svi muškarci, Jevreji, odvedeni 7. jula 1941. godine u Jadovno i tamo ubijeni. U Zagrebu su 9. jula 1941. streljana desetorica komunisti, među kojima su šestorica bili Jevreji. Ustaše su 13. i 14. jula 1941. godine u Varaždinu pohapsile sve Jevreje i odvele ih u logor smrti. Jevreji iz Zemuna i okoline su 27. jula 1942. godine deportovani u koncentracione logore Jasenovac i Stara Gradiška. U Jajincima kod Beograda 29. jula streljano je sto Jevreja i 22 rodoljuba. U Zagrebu je 4. avgusta 1941. godine streljano 189 Jevreja i komunisti zbog napada ručnim bombama na ustašku stražu. Deportacija Jevreja iz Banata u Beograd 14. avgusta 1941. godine. Muškarci su najpre bili smešteni u logor kod Topovskih šupa, a odatle su kasnije odvedeni i streljani kod Jabuke, blizu Pančeva. Iz Osijeka je 22. avgusta 1942. deportovana poslednja grupa Jevreja u Aušvic.

Korišćena literatura:

1. David J. Goldberg and John D. Rayner: *THE JEWISH PEOPLE, Their History And Their Religion*, London, 1987.
2. Hayim Halevy Donin: *Zsidónak lenni*, Budapest, 2003.
3. Rabbi Israel Méir Lau: *A zsidó élet törvényei*, Tel Aviv, 2000.
4. *Zsidó Lexikon*, Budapest, 1929.

ZANIMLJIVOSTI

DR RUDOLF ARČIBALD RAJS

Uvek na strani slabijeg

Srpski vojnik, njegov mentalitet i duh učinili su da se dr Rajs trajno veže za Srbiju i srcem i sudbinom

Ove godine se navršava 80 godina od smrti dr Rudolfa Arčibalda Rajsa i 95 godina od njegovog dolaska u Srbiju. Za većinu onih koji su ga znali još za njegovog života, kao i za one koji ga se i danas sećaju i spominju, biografija ovog čoveka počinje od tada.

Njegovo dosledno zalaganje za odbranu slabijeg uslovlilo je da postane, kako to kaže Rajsov biograf dr Zdenko Levental, u izvanrednoj knjizi "Švajcarac na Kajmakčalanu", ličnost novije istorije humanizma.

Dr R. A. Rajs je rođen 8. jula 1875. godine u južnoj nemačkoj pokrajini Baden. Posle sticanja osnovnog i srednjeg obrazovanja odlazi u Švajcarsku, da u njoj, kako sam kaže, potraži povratak zdravlja, u čemu je uspeo našavši i odmor za "ogorčenu i pobunjenu dušu mladića koji je bio u sukobu sa svojom okolinom..."

Dr Rajs je odbacio nemački nacionalni identitet, prvo ga zamenivši Švajcarskim, da bi se kasnije identifikovao sa Srpskim. U jednoj polemici u listu "Gazette de Lausanne" na optužbe ciriškog dopisnika, koji ga je napao što se kao bivši Nemač okrenuo protiv ranije domovine,

dr Rajs mu je uzvatio: "Tačno je da imam nemačke rod-bine, ...ali imam ih bar jedno tuce i u engleskim rovovima u Francuskoj i na Galipolju. Ja ne zaboravljam činjenicu da je moj čukundeda bio Jevrejin, jedan od onih Jevreja, koji su u Nemačkoj bili proganjani, u zemlji koja je pronašla antisemitizam... U meni se, možda, probudila stara krv Jevreja, mojih predaka, koje je progonila mržnja nemačkih hrišćana."

Nakon sticanja zvanja doktora hemije u 22. godini, najpre je bio asistent za fotografiju na Univerzitetu u Lozani, zatim privatni docent za tu oblast, da bi 1906. godine bio imenovan za vanrednog profesora kriminalistike. Interesovanje

za fotografiju naročito je ispoljavao u kriminalistici i sudstvu. Godine 1909. dr Rajs osniva Institut za tehničku policiju i kriminalistiku. Od tada njegov stručni ugled raste meteorskom brzinom. Prozvali su ga švajcarskim Serlokom Holmsom. Na ovom institutu su se školovali kadrovi iz Rusije, Srbije, Austrije... Objavio je nekoliko knjiga iz oblasti sudstva, fotografije i kriminalistike. Priznanja nisu izostala, odlikovan je i ordenima mnogih zemalja..

Avgusta 1914. dr

Prema njegovim rečima, najveća nagrada za ono što je učinio u teškim danima bila mu je zahvalnost naroda

*U meni se, možda, probudila stara
krv Jevreja, mojih predaka, koje
je progonila mržnja nemačkih
hrišćana – govorio je ovaj veliki
prijatelj srpskog naroda*

Arčibald Rajs dolazi u Srbiju na poziv Srpske vlade da u njeno ime, kao neutralni posmatrač, izvrši anketu o zverstvima Austrougarskih trupa u Mačvi i Podrinju. Od dolaska u Srbiju, našao se u svojstvu zvaničnog i neutralnog islednika Srpske vlade i vojske.

Svetska javnost najvećim delom bila je skeptična na vesti o počinjenim zločinima nad nedužnim stanovništvom u Srbiji. Posle početka rata iz Srbije se ponovo čuo krik optužbe da Austrougari čine strahovita nedela.

Svoju anketu dr Rajs je sprovodio saslušavanjem austrijskih zarobljenika, odlazio je na lice mesta gde su se zločini dogodili, otvarao grobove, pregledavao leševe i ranjenike, ulazio u kuće i vršio tehnička ispitivanja, ne odstupajući od zakletve da služi istini i pravdi i o tome sastavljao stručne izveštaje. Pre objavljivanja zvaničnih izveštaja dr Rajs je pisao i novinske tekstove kao ratni dopisnik tri veoma čitana dnevna lista: "Gazett de Lousane", "Le petit Parisien" i "De Telegraaf". Zahvaljujući njemu, istina o Srbima, njihovoj hrabrosti, milosrđu i uspesima kao i austro-mađarskim zverstvima nad nedužnim stanovništvom, obišla je svet i to baš u trenucima kada se istina o Srbima, kao i sada, teško probijala. Dr Rajs je postao "oči, uši i usta" čitave jedne zemlje. Bio je neka vrsta duhovnog mostobrana slobodarske Evrope i njena savest.

Jedino odstupanje od svoje potpune neutralnosti bilo je Rajsovo prihvatanje svojstva "švajcarskog dobrovoljca srpske vojske" i kada je postao drug veličanstvenih ratnika Šumadije, Morave, Timoka i Vardara. Mada i to novo svojstvo, kako je sam naglašavao, nije uticalo da napusti svoju objektivnost stručnjaka i o to se nikada nije ogrešio. Ostao je veran svojoj čuvenoj paroli da pred zločinom niko ne sme ostati neutralan.

Ono što je dr Rajsa u njegovim izveštajima s fronta najviše interesovalo i čemu je posvećivao posebnu pažnju bio je čovek, njegovo držanje u nesreći i u časovima trijumfa. To je onaj srpski seljak-vojnici koji je sve upoznao: najveću slavu i najveće stradanje.

Srpski vojnici, njegov mentalitet i duh učinili su da se dr Rajs trajno veže za Srbiju i srcem i sudbinom. Sa Srpskom vojskom se povlačio i preko Albanije deleći sve nevolje srpskog naroda.

Kroz sve ratne godine dr Rajs nije prestajao da bude glasnik teške srpske stvarnosti i srpskih nada, koje su se odnosile na oslobađanje i ujedinjenje Južnih Slovena. Njegovi članci su mnogo značili i onda kada su se već vodile žestoke diskusije oko nove karte Evrope i kada je trebalo podsetiti na zasluge i veličinu žrtava koje je mala Srbija podnela za zajedničku stvar Antante.

*Posle sloma 1941. godine bugarski
vojnici su bacili Rajsovo srce*

Privrženost istini i srpskoj stvari najviše je ispoljavao angažovanjem na pomoći srpskim izbeglicama, zbrinjavanjem srpske siročadi u Švajcarskoj i Francuskoj, kao i slanjem pomoći stanovništvu okupirane Srbije. U tom cilju odrekao se i svojih honorara.

Pored svih priznanja i medalja, najveća nagrada, prema njegovim rečima, za ono što je učinio u teškim danima, bila mu je zahvalnost naroda, privrženosti onih koje je najviše poštovao – srpskog seljačkog stanovništva.

U testamenu je zahtevao da njegovo srce bude sahranjeno na Kajmakčalanu, da tamo počiva sa kostima srpskih ratnika. Iako neobična, njegova poslednja želja je ispunjena. Rajsovo srce pratila je dostojanstvena melodija zvona iz crkvice na Kajmakčalanu, onih zvona koja je srpski naučnik svetskog glasa Mihailo Pupin poklonio svom narodu. Posle sloma 1941. godine bugarski vojnici su bacili Rajsovo srce. Urna je pronađena 1951. godine i vraćena na vrh jednog od najvećih srpskih narodnih svetilišta.

AGENCIJE JAVLJAJU

Admiral Kanaris, pravednik?

Pripadnici jevrejske ortodoksne sekte Ljubavič traže da se nemački admiral Vilhelm Kanaris posthumno proglasi "Pravednikom među narodima" zbog spašavanja Jevreja tokom Drugog svetskog rata kada je bio šef vojne obaveštajne službe Trećeg rajha. Ljubaviči su poslali pismo sa tim zahtevom Memorijalnom centru "Jad Vašem" u Jerusalimu. Ova ustanova to zvanje dodeljuje nejevrejima koji su reskrali život da bi spasili Jevreje od

egzekucije tokom poslednjeg svetskog rata.

- Prema istorijskim istraživanjima koje smo proveli, admiral Kanaris je spasio rabina Jozefa Šnerzona i 500 drugih Jevreja iz Varšavskog geta – rekao je rabi Benjamin Lipšic, glasogovornik ljubavičkog pokreta

Jozef Jichak Šnerzon bio je duhovni lider Ljubaviča.

Kanaris je zbog umešanosti u neuspelu zaveru protiv Hitlera obešen aprila 1945. godine po Firerovom naređenju.

Kabalistkinja Madona

Pop diva Madona, koja je nedavno održala koncert u Beogradu, opisala je svoje otkrivanje Kabale u dnevnom listu „Jediot ahronot“. Govorila je o trenutnom uticaju ovog jevrejskog ezoteričnog učenja na svoj život od momenta kada je, pre 13 godina, na času čula o njemu od učitelja koji se zvao Eitan

- Čula sam to što je imao da nam kaže i istog trenutka shvatila da moj život nikada više neće biti isti – rekla je rođena katolkinja Madona Luiza Čikone. – Život mi više uopšte ne izgleda kao niz slučajnosti. Takođe, počinjem da uviđam da slava i bogatstvo nisu nešto što će me konačno ispuniti, a pogotovo ne kraj i cilj moga puta.

Poslednjih godina raste broj holivudskih zvezda koje su priigrile Kabalu, uključujući tu i pop ikone kao što su Britni Spirs i Ašton Kučer.

Gradonačelnik Konstance razbesneo Jevreje

Gradonačelnik rumunskog grada Konstanca Radu Mazare, koji se nedavno na lokalnoj modnoj reviji pojavio u nacističkoj uniformi, zajedno sa petnaestogodišnjim sinom slično odevenim, izazvao je oštru kritiku predstavnika jevrejskih udruženja.

Centar „Simon Vizental“ pozvao je Mazara da prizna grešku, izvini se i podnese ostavku, preneo je BBC. Rumunski gradonačelnik je objasnio da je bio inspirisan filmom „Valkyrie“ u kojem se govori o planiranom atentatu na Hitlera, dodavši da je nosio uniformu nemačkog vojnika, a ne SS oficira. On je još kazao da je pokušao da prikrije sve „svastike“, ali da mu je promakla jedna mala, smeštena na opasaču. Dr Efraim Zurof, istoričar Holokausta i direktor centra „Simon Vizental“ u Jerusalimu, izrazio je duboku uvređenost i ljutnju

zbog takvog postupka gradonačelnika.

“Teško je na pravi način opisati svu dubinu bola koju je vaša pojava prouzrokovala, ne samo kod Jevreja i drugih žrtava nacizma, nego kod svake osobe koja ima moralni integritet i poznaje istoriju Drugog svetskog rata”, navedeno je u Zurofovom pismu upućenom Mazaru. U pismu se još kaže da je opštepoznato da je Vermaht igrao aktivnu ulogu u masovnim ubistvima evropskih Jevreja i drugih nedužnih žrtava i da je, oblačeći uniformu pripadnika Vermahta, gradonačelnik iskazao podršku i nosiljstvu prema vojsci koja je počinila užasan ratni genocid. Zurof je Mazaru predložio da se iskupi za svoj „neverovatan nedostatak zdravog razuma“ time što bi u Rumuniji organizovao izložbu o zločinima nemačke vojske.

Gušter

Kako javlja JTA, Jair Netanjahu, osamnaestogodišnji sin izraelskog premijera Benjamina Netanjahua, počeo je nedavno vojnu obuku u izraelskoj armiji. Premijer i njegova supruga posetili su sina u regrutnom centru u Jerusalimu. Sudeći po vežbama koje radi, Jair će biti raspoređen u odeljenje za odnose sa javnošću Izraelske armije. Kao i svi regruti služiće vojni rok od tri godine s tom razlikom što će biti jedini koji će uz sebe imati – telohranitelje.

Premijera

Kako izveštava Rojters, film „Imad Aqel“, čija je premijera održana početkom avgusta, prvo je dugometražno ostvarenje u produkciji islamskog pokreta Hamas, a naslov je ujedno i ime pripadnika palestinskog pokreta koga Izrael krivi za pogibiju 13 svojih vojnika i civila. Striktno poštujući islamsku tradiciju, žene i muškarci sedeli su u odvojenim delovima bioskopske sale da bi gledali ono što Hamasovi zvaničnici nazivaju Filmom otpora, sudeći po tome šta njegovi junaci opisuju kao borbu protiv izraelske okupacije.

Film je snimljen u nekadašnjem jevrejskom naselju Ganei Tal u Gazi koje sada kontroliše Hamas. On slika osnivanje Hamasa osamdesetih godina prošlog veka, napade Akvela na izraelske vojni-

ke na Zapadnoj obali i području Gaze i potpisivanje mirovnog ugovora između Izraela i Palestinske oslobodilačke organizacije u Oslu 1993. godine. Ovo ostvarenje scenariste Mahmuda al Zahara, jednog od Hamasovih lidera, koštalo je 120.000

dolara. Aqel je ubijen u 22. godini od strane izraelske vojske koja je opkolila njegovo skrovište u Gazi 1993. godine.

Cetvoro glumaca ovog filma kojem je trebalo nekoliko meseci da bude snimljen, ubijeno je u decembru 2008. godine, 22. dana izraelske ofanzive na područje Gaze, čiji je cilj bio da prekine Hamasove raketne napade na svoju teritoriju.

KAKO DECI OBJASNITI HOLOKAUST?

Roditelji pričaju, škola ćuti

Prenoseći na potomstvo bolno iskustvo Holokausta, suočavamo i sebe i njih sa činjenicom da svet i dalje stoji takav kakav je, bez obzira na šest miliona ubijenih samo zato što su bili Jevreji

Piše: Jelena Kalderon

Počela je nova školska godina. Deca su, malo starija i zrelija, spremna da nastave da uče nove teme vezane za stare predmete. Jedna tema, koja stvara kontroverze širom jevrejskog sveta, pa i kod nas, ima malo šanse da uđe u standardne školske programe kao jedinstvena nastavna jedinica. Reč je o Holokaustu.

Poslednjih nekoliko godina, preporuka Ministarstva prosvete da se prvi čas 27. januara-međunarodnog dana kojim se obeležava sećanje na Holokaust posveti ovoj temi nije naišao ni na kakav odziv u školama, što iz neznanja, što iz lenjosti, što iz neobaveznosti preporuke, ali i činjenice da se u Srbiji na taj dan u školama obeležava školska slava Sveti Sava.

Osim neodlučnosti u sprovođenju ideje o sistematskom podučavanju dece o Holokaustu, postoji i dilema vezana za uzrast koji je najpogodniji kao početak. Kako kod nas ne postoji organizovan sistem jevrejskih škola u kojima bi se ovoj temi posvetila dužna pažnja, upoznavanje naše dece sa Holokaustom svelo se na nas same i rad sa decom unutar lokalnih jevrejskih zajednica.

Dakle, kada početi sa upoznavanjem svog deteta sa Holokaustom i svim onim što je on odneo i doneo u savremenom svetu? Odgovor na ovo pitanje vezan je ne samo za senzibilitet samog deteta nego i za problem jevrejskog identiteta i način na koji se taj identitet vaspitanjem gradi i definiše.

Roditelji se, generalno, ne osećaju prijatno kada razgovaraju sa decom o ovoj temi. Generacija koja je preživela Holokaust ima svoje razloge za to, ali i generacija njihove dece, rođena posle rata. Razlozi mogu biti duboko potiskivanje traume, ali i želja roditelja da budu i ostanu svemoćna sila zaštitinica u životima svoje dece. Dečije pitanje: „Zašto je Bog dozvolio da se Holokaust desi?“ ostavlja roditelje bez odgovora i u uverenju da se time ruši njihov autoritet u očima deteta. Većina roditelja bi zato želela da se ovom temom bavi škola.

Razloga za zapanost kada i kako ima više. Mi imamo moralnu obavezu da svoju decu upoznamo sa tragedijom evropskog i svetskog jevrejstva koja se desila pre i tokom Drugog svetskog rata. Svako dete iz naše zajednice ima najmanje jednog pretka koji je ubijen samo zato što je Jevrejin. Kako nam tradicija kaže da je

sećanje na pretke večni blagoslov, tako je i upoznavanje dece sa sudbinom baba, deda, prababa i pradede, njihovih sinova i kćeri neizbežno.

Da li ćemo se, pri tome, zadržati samo na priči ili ćemo decu odvesti na jevrejsko groblje jednom godišnje i(li) u sinagogu na Jom Kipur da čuju imena svojih predaka kojima se odaje pomen, stvar je našeg izbora. Verujući kažu da su Jevreji u Nemačkoj hteli da budu Jevreji kod kuće, a Nemci na ulici. Onda im se desilo da su kod kuće postali Nemci, a na ulici ostali Jevreji. Svuda i uvek prisutni antisemitizam odneo je svoj danak daleko izvan granica Nemačke, pa i u Srbiji. Prihvatajući priču o Holokaustu i antisemitizmu kroz sudbinu svoje porodice, naša deca će graditi deo sopstvenog jevrejskog identiteta.

Drugo lice ovog problema je narušavanje idelanog sveta koji za svoju decu gradimo. Prenoseći tradiciju na svoje potomstvo kroz bolno iskustvo Holokausta, suočavamo i sebe i svoju decu sa činjenicom da svet i dalje stoji takav kakav je, bez obzira na to što je šest miliona umrlih strašnom smrću samo zato što su bili Jevreji.

Zaštiti dete je lajtmotiv naših roditeljskih života. Šaljemo decu u dobre škole, sekiramo se zbog reakcije na različite praznike koje naša deca slave, idemo na roditeljske sastanke, sve u nadi da ćemo biti njihovi idealni zaštitnici. Kada, konačno, počnemo da govorimo o strašnom iskustvu koje je deo bliske porodične, ali i zajedničke istorije, shvatamo da više ne možemo potpuno da zaštitimo decu od zla u širem okruženju koje je postojalo i postoji.

Ako uvažimo stav istoričara da se Holokaust može ponoviti pod odgovarajućim spletom društvenih, ekonomskih i istorijskih okolnosti, onda ćemo biti još čvršći u uverenju da decu možemo i moramo s tim da upoznamo i pripremimo za život koji je daleko od bajke.

DRUGI PIŠU

„POLITIKA“

Pametni i manje pametni

Neumrle rasne teorije i naučni “dokazi” o inteligentnim narodima i onim drugim, malčice usporenijim, verovatno bi trebalo da nas danas, u prvoj deceniji 21. veka, ludo zabave samo da nije sećanja na njihovu bolnu primenu u ne tako davnoj prošlosti. O novim “saznanjima” teoretičara elite govori tekst Nebojše Katića, objavljen nedavno u dnevnom listu “Politika”, koji prenosimo u celosti

Autor: Nebojša Katić

Da li se narodi razlikuju po stepenu inteligencije – da li su neki narodi pametniji, a drugi gluplji? Čini se da ova rizična, gotovo tabu-tema ponovo prodire kako u naučni, tako i u politički domen, ali da pri tome ne podiže previše prašine.

Zanimljivi stavovi o etnointeligenciji izneti su u nedavno objavljenoj knjizi dvojice američkih naučnika Gregorija Kokrana i Henrija Harpendinga. Knjiga pod naslovom „Deset hiljada godina eksplozije” bavi se ljudskom evolucijom i njenim ubrzavanjem. Za razliku od škole mišljenja pokojoj je evolucija odavno stala, Kokran i Harpending iznose tezu da se evolucija ne samo nastavlja već se i strahovito, stotruko, ubrzava. Ova knjiga ne bi imala previše odjeka izvan stručnih krugova da se teza o ubrzanju evolucije ne ilustruje na zanimljiv ili, ko više voli, kontroverzan način.

U prilog svom viđenju ubrzanja evolucije, američki naučnici navode uspeh i poziciju evropskih Jevreja, Aškenaza. Po njihovom mišljenju, Aškenazi imaju najveći prosečni koeficijent inteligencije među svim etničkim grupama. Time pokušava da se objasni ogroman uspeh koji Jevreji imaju u svetu egzaktnih nauka, matematike ili šaha, dakle u onim oblastima u kojima je uspeh direktno povezan sa inteligencijom, na način kako se ona danas meri.

Sve do devetnaestog veka jevrejski doprinos nauci bio je marginalan, da bi početkom dvadesetog veka došlo do spektakularne promene. Kokran i Harpending ovo objašnjavaju ubrzavanjem evolucije i uz to identifikuju faktore čije je kumuliranje dovelo do uspona Aškenaza. Aškenazi su se vekovima bavili poslovima koji su mentalno zahtevni i koji razvijaju inteligenciju – bili su trgovci, bankari, sakupljači poreza, nadzornici imanja itd. pa je to pospešivalo njihov intelektualni razvoj. Istovremeno, genetska selekcija proizašla iz zatvorenosti jevrejske zajednice, pre svega bračnog ne mešanja sa drugim narodima, doprinela je da se genetski uspon nacije ne „ugrožava” tuđim genima.

Drugačiji pristup problemu ljudske inteligencije ima Ričard Nisbet, profesor psihologije sa univerziteta u Mičigenu. U upravo objavljenoj knjizi „Inteligencija i kako je steći”, Nisbet se bavi socijalnom dimenzijom inteligencije. On objašnjava odnos između

inteligencije i siromaštva, značaj sredine u kojoj dete odrasta, kao i uticaj školskog sistema. Po mišljenju Nisbeta, inteligencija je ne samo genetski već i socijalno uslovljena i može se popraviti boljim socijalnim i obrazovnim ambijentom.

U vezi sa temom o kojoj je ovde reč, ne postoji stručni konsenzus. Sve je sporno – sama definicija inteligencije, vrste inteligencije, njeno merenje, a problematično je i slepo insistiranje na genetskom determinizmu inteligencije.

U fascinantnoj knjizi Džareda Dajmonda „Mikrobi, puške i čelik” i čitaoci u Srbiji mogu pronaći dovoljno razloga za oprez kada se iznose stavovi u vezi sa inteligencijom i uspešnošću različitih naroda. Dajmond u njoj traži odgovore na pitanje zbog čega bela rasa danas dominira svetom, ukazujući pri tome na ogroman spektar faktora i okolnosti koje su dovele do tog trijumfa.

Čini se da su istorijske lekcije danas zaboravljene i da svet ulazi u novu zonu intelektualnih i političkih sloboda u kojoj je sve dopušteno, pa i kreiranje ili održavanje opasnih nacionalnih stereotipa.

Pre par nedelja, Mogens Kamre, član danske Narodne partije i poslanik u Evropskom parlamentu, izjavio je da su severni narodi pametniji od naroda Rumunije i Bugarske i da su zato uspeali da stvore bolja i uspešnija društva. Ova neodmerena izjava data je pred izbore za Evropski parlament. Kamreu se ne dopada što Rumunija i Bugarska, zahvaljujući većem broju stanovnika, imaju u Evropskoj uniji veću glasačku moć nego urednije skandinavske države. Kamre je, sva je prilika, rekao ono što mnogi misle, ali ne kažu glasno.

Rasne teorije koje su se razvile pre Drugog svetskog rata ostavile su užasan krvavi trag. Ako ne u ime nauke, a ono svakako uz njenu pomoć ili njenom instrumentalizacijom uništavani su čitavi narodi, a rasna teorija je određivala i brutalnost metoda ratovanja.

Sve i kada bi to bilo od koristi, nauka ne raspolaže metodologijom uz čiju bi se pomoć o ljudskoj inteligenciji doneli pouzdani i konačni zaključci. Grube i pojednostavljene genetske interpretacije, s druge strane, mogu izazvati beskonačnu štetu i otvoriti prostor za opasne političke i socijalne manipulacije.

www.nkatic.wordpress.com

DOBROVOLJNI PRILOZI

PORODIČNE VESTI

LIČNE VESTI

BEOGRAD

Za socijalnu delatnost

- 10.000 dinara** - Porodica Vajs
3.000 dinara – U znak sećanja na voljene roditelje Ljiljanu i Isu Levija, ćerke Simha Bogdanović i Maja Levi-Jakšić
3.000 dinara - Erna Knežević, povodom smrti Gorana Konfortija i sećanja na Ginu Konforti, rođenu Finci, svi iz Sarajeva
2.000 dinara – Estera Bajer
1.500 dinara – Anica Drače, umesto cveća na odar svog rođaka Gorana Konfortija, iznenada preminulog u Sarajevu u 61. godini
1.500 dinara - Sava Bogdanov
1.000 dinara – Johana Borić

Za Hevra kadiša – Jevrejsko groblje

- 100 evra** – Miriam Flajšman, u znak sećanja na majku El Almuli-Flajšman, tetku Šeke Almuli-Korać i sestru Vesnu Korać
6.000 dinara - Porodica Vajs
5.000 - Aleksandar Greber, u znak sećanja na oca Donata
50 evra – Milica Mint
50 evra – Mosko i Ina Katan iz Izraela i Nina Eskenazi iz Beograda, povodom 30 godina od smrti majke Ružice Katan
50 evra – Slavica Fišer, povodom godišnjice smrti supruga Bernata Fišera
3.000 dinara - u znak sećanja na voljene roditelje Ljiljanu i Isu Levija, ćerke Simha Bogdanović i Maja Levi-Jakšić
2.000 – Zorica Perić, u znak sećanja na teta Anicu Montiljo
2.000 dinara – Andro Mošić, u pomen
1.000 - Sava Bogdanov
500 dinara – Vojislav Ilić

Za „Mi smo preživeli“

- 5.000 dinara** - Aleksandar Greber
50 USD – Sava i Branka Bogdanov iz Bostona (SAD), u spomen na suprugu i majku dr Leu Bogdanov, rođ. Rozenčvajg
50 USD – Branka Bogdanov i David Mladinov iz Bostona (SAD)
2.000 dinara – Borka Marinković i Slobodanka Salcberger-Ivković, u znak sećanja na roditelje Leu i Ervina Salcbergera

Za „Jevrejski pregled“

- 100 evra** – Miriam Flajšman, u znak sećanja na majku El Almuli-Flajšman, tetku Šeke Almuli-Korać i sestru Vesnu Korać
2.000 dinara - Aleksandar Greber

Za Hram

- 50 evra** – Mosko i Ina Katan iz Izraela i Nina Eskenazi iz Beograda, povodom 30 godina od smrti majke Ružice Katan
50 evra – Albert Eskenazi, povodom 25. godišnjice od smrti majke Vide Eskenazi, rođ. Kabiljo, sahranjene u Jerusalimu

ZEMUN

Za „Jevrejski pregled“

- 1.000 dinara** – Ružica i Borivoje Kario, u znak sećanja na Tomija Šosbergera iz Izraela

NIŠ

Ana Čaligalović,
 kći Zorana i Erne (rođ. Romano)
 Čaligalović, diplomirala je
 13. jula 2009. na Ekonomskom
 fakultetu u Nišu.

ZRENJANIN

Julija Mulić i David Vagi dobili su kćer Leu.
 Mazal tov!

NOVI SAD

Za Socijalni fond

3.000 dinara – Dušan Dunderov, u znak sećanja na mamu Pirošku Dunderov

Za rad Opštine

50 evra - Jelena Leščešen, povodom prve godišnjice smrti (7. avgusta 2009.) najdražeg, jedinog sina Edvarda.

Ada Petruševski, ćerka Momčila i Agneze Petruševski,
 diplomirala je 6. jula 2009. na Fakultetu tehničkih nauka,
 smer Arhitektura

Jevrejska opština Novi Sad zahvaljuje se na donaciji g.
 Dušana Dunderova - posudama iz logora Aušvic, zaostavštini
 njegove pok. majke Piroške rođ. Fišer.

UMRLI

BEOGRAD

Hristina Eskenazi, rođena 1916. godine
 Zelma Kapon-Mijušković, rođena 1913. godine
 Marija Pesah, rođena 1924. godine, preminula 19. avgusta 2009.

NOVI SAD

Ilonka Mojzes, u 87. godini

NIŠ

Mirko Perinović, rođen 1951. godine, preminuo 16. jula 2009.

Olga Blam, udata Donati, rođena u Beogradu 4. decembra 1908. godine, preminula 7. avgusta 2009. u Petritoliju u Italiji.

KIKINDA

Eva Adler, rođena februara 1934. godine